

บทที่ 2

เอกสารและการศึกษาที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาได้ศึกษาเอกสาร หลักการ และแนวคิดทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับแนวทางบริหารจัดการการเรียนรู้ร่วมตามโครงสร้างซีท (SEAT) สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น ดังมีสาระสำคัญดังนี้

1. เอกสารเกี่ยวกับการเรียนรู้ร่วม

- 1.1 ความหมายของการเรียนรู้ร่วม
- 1.2 ปรัชญาการจัดการศึกษาแบบเรียนรู้ร่วม
- 1.3 หลักการจัดการเรียนรู้ร่วม
- 1.4 วัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนรู้ร่วม
- 1.5 รูปแบบการจัดการเรียนรู้ร่วม
- 1.6 ประโยชน์ของการจัดการเรียนรู้ร่วม

2. เอกสารเกี่ยวกับการบริหารจัดการศึกษาพิเศษ

3. เอกสารเกี่ยวกับการบริหารจัดการเรียนรู้ร่วมสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ

โดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT Framework)

4. เอกสารเกี่ยวกับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น

- 4.1 ความหมายและลักษณะของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น
- 4.2 การจัดการเรียนรู้สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น
- 4.3 หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็น

5. การศึกษาที่เกี่ยวข้อง

เอกสารเกี่ยวกับการเรียนรู้ร่วม

ความหมายของการเรียนรู้ร่วม

การเรียนรู้ร่วม ในนิยามของกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2544, หน้า 56) ได้กล่าวไว้ว่า การเรียนรู้ร่วม หมายถึง การจัดให้เด็กที่มีความบกพร่องเข้าไปในระบบการศึกษาปกติทั่วไป โดยมีการร่วมกิจกรรมและใช้ช่วงเวลาใดช่วงเวลาหนึ่งในแต่ละวันของเด็กที่มีความต้องการพิเศษหรือเด็กที่มีความบกพร่องกับเด็กปกติทั่วไป และนอกจากนี้ยังมีนักวิชาการทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ร่วมไว้ ดังนำเสนอได้ดังนี้

ศรียา นิยมธรรม (2541, หน้า 37) ได้ให้ความหมายว่า การเรียนร่วม หมายถึง การทำงานร่วมกับนักวิชาการในสาขาต่าง ๆ ซึ่งมักเรียกว่า สหวิทยาการ นักวิชาการเหล่านี้จะช่วยครูในการจัดวางแผนการเรียนรู้อย่างบุคคลแก่เด็ก นักวิชาการเหล่านี้ได้แก่ พยาบาล นักสังคมสงเคราะห์ นักวัดการได้ยิน ทันตแพทย์ นักโภชนาการ นักอรรถบำบัด นักจิตวิทยา กุมารแพทย์ นักกายภาพบำบัด และจักษุแพทย์

สำหรับ ผดุง อารยะวิญญู (2542, หน้า 221) ได้ให้ความหมายของการเรียนร่วมว่า หมายถึง การเรียนร่วมระหว่างเด็กที่มีความต้องการพิเศษกับเด็กปกติ แต่เป็นการเรียนร่วมบางเวลา นั่นคือเด็กที่มีความต้องการพิเศษจะเข้าไปเรียนร่วมในชั้นปกติบางเวลาเท่านั้น และมีความหมายรวมไปถึงการจัดชั้นพิเศษในโรงเรียนปกติด้วย

และกระทรวงศึกษาธิการ (2543, หน้า 1) ได้ให้ความหมายของการเรียนร่วมว่า หมายถึง วิธีการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้เรียนร่วมกับเด็กปกติ เพื่อส่งเสริมให้เด็กเหล่านี้ได้มีโอกาสเรียนรู้ตามรูปแบบที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงความสามารถของบุคคลนั้น ให้สามารถดำรงชีวิตในสังคมอย่างปกติสุข

ต่อมาสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543, หน้า 21) ได้อธิบายความหมายของการจัดการเรียนร่วม ว่าเป็นการนำเด็กพิเศษเข้าในระบบการศึกษาปกติ มีการร่วมกิจกรรม และใช้เวลาว่างช่วงใดช่วงหนึ่งในแต่ละวัน หรือเข้าเรียนเหมือนนักเรียนทั่วไปซึ่งความหมายของการจัดการเรียนร่วมมีความหมายตรงศัพท์ในภาษาอังกฤษ 3 ความหมาย คือ Mainstreaming หมายถึงการจัดการเรียนร่วมเต็มเวลา โดยเด็กพิเศษจะเข้าเรียนในห้องปกติโดยไม่มีบริการเพิ่มเติมพิเศษ ส่วนอีกความหมายหนึ่งก็คือ Integration หมายถึง การจัดการให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ เข้าเรียนร่วมในชั้นปกติบางวิชาและรวมถึงการจัดชั้นพิเศษในโรงเรียนปกติ และความหมายสุดท้าย Inclusion หมายถึง การจัดการศึกษาให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษได้เข้าเรียนร่วมชั้นกับนักเรียนทั่วไป โดยวิธีการรับเข้าเรียนร่วมกันตั้งแต่เริ่มเข้ารับการศึกษา โดยมีพื้นฐานเชื่อว่าเด็กในท้องถิ่นทุกคน ไม่ว่าจะเป็นนักเรียนทั่วไปหรือนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ เมื่อถึงอายุเข้าเรียนก็ควรได้เข้าเรียนในโรงเรียน

ในส่วนของ เบญจา ชลธาร์นนท์ (2544, หน้า 2) ได้ให้ความหมาย การศึกษาแบบเรียนร่วมไว้ว่า เป็นการศึกษาสำหรับทุกคนโดยรับเข้ามาเรียนร่วมกัน ตั้งแต่เริ่มเข้ารับการศึกษา และจัดให้มีบริการพิเศษตามความต้องการของแต่ละบุคคล

และ กุลยา ตันติผลาชีวะ (2546, หน้า 40) ได้ให้คำนิยามการเรียนร่วมว่า การเรียนร่วมเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษหรือพิการได้เข้าเรียนรู้สังคมและสิ่งแวดล้อมของชั้นเรียนเด็กปกติ เพื่อให้ปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้ จากการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมและจากการทำ

กิจกรรมร่วมกับเพื่อน นโยบายการศึกษาชาติได้ให้โอกาสทางการศึกษาแก่คนไทยทุกคนให้สามารถเรียนได้ในทุกที่ที่เปิดเรียนทั้งคนปกติและคนไม่ปกติซึ่งหมายถึงผู้พิการ ผู้มีปัญหาสุขภาพ และเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ทั้งนี้ด้วยจุดประสงค์เพื่อให้เกิดความเท่าเทียมกันทางสังคม เกิดการยอมรับในความเป็นมนุษย์ สร้างความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจกันนับเป็นนโยบายการศึกษาที่สร้างสรรค์ความเป็นคน และความสมบูรณ์ทางสังคม แต่สิ่งหนึ่งที่ผู้กำหนดนโยบายทางการศึกษาต้องคำนึงถึงและนำมาพิจารณาให้เป็นรูปธรรมคือ การสร้างโอกาสทางการศึกษาและการสร้างความเป็นคนที่เข้าใจกันและเมตตาคนนั้นต้องเกิดจากการพัฒนากรอบการดำเนินงานอย่างมีแบบแผน มิใช่เพียงเพื่อได้กระทำ แต่ต้องเป็นการกระทำผ่านการพิจารณาถึงมาตรฐานการศึกษา และสร้างความเป็นไปได้ที่มีคุณค่าแท้จริงด้วย มิฉะนั้นนโยบายที่กำหนดคนนั้นมีปัญหาเมื่อนำไปปฏิบัติ ขาดคุณค่าตามเจตนาศึกษาของประเทศ

สำหรับความหมายของการเรียนร่วมในทัศนะของนักการศึกษาต่างประเทศนั้น Kauffman, Gottlieb, Agard and Kukic (1975, p.35) ได้ให้ความหมายของการเรียนร่วมไว้ว่า เป็นการรวมเด็กพิเศษกับเด็กปกติในด้านเวลา ด้านการเรียนการสอน และด้านสังคม โดยมีพื้นฐานอยู่บนกระบวนการวางแผนทางการศึกษาที่เป็นรายบุคคลและต่อเนื่อง มีกำหนดแบ่งหน้าที่รับผิดชอบกันระหว่างบุคลากรฝ่ายบริหาร ฝ่ายสอน และฝ่ายสนับสนุน ทั้งในด้านการศึกษาปกติและด้านการศึกษาพิเศษ

ในส่วนของ Gearheart and Cileishahn (1980 p.3) กล่าวว่า ความหมายในมโนทัศน์ของการเรียนร่วม คือ การร่วมกิจกรรมในชั้นปกติให้มากที่สุด โดยมีการให้ความช่วยเหลือแก่ครูปกติ การเรียนร่วมเป็นการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยมีพื้นฐานอยู่บนความเชื่อว่า เด็กแต่ละคนควรได้รับการศึกษาในสภาพแวดล้อมที่จำกัดน้อยที่สุด ซึ่งเขาจะได้รับการตอบสนองต่อความต้องการจำเป็นทางการศึกษาอย่างเหมาะสมดังนั้นระบบการเรียนร่วมที่แท้จริง จะต้องมีการองค์ประกอบของการอยู่ร่วมกันในชั้นเรียนปกติและองค์ประกอบของการรับบริการช่วยเหลือสนับสนุนจากครูการศึกษาพิเศษ

สำหรับ Williams and Fromberg (1992, p.324) ได้กล่าวว่า การเรียนร่วมเป็นนโยบายการศึกษาที่กำเนิดในช่วงของการปฏิรูปการศึกษา แล้วมีการผ่นตัวอย่างรวดเร็วโดยล้อตามการเปลี่ยนแปลงของประเทศพัฒนา การเรียนร่วมเป็นนโยบายทางสังคม เป็นกระบวนการที่จัดขึ้นสำหรับเด็กพิการรายบุคคล โดยเปิดโอกาสให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษหรือพิการได้เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษา นันทนาการและสังคมกับเด็กปกติในสังคมทั่วไป

นอกจากนั้นแล้ว Morrison (2000, pp.320-325) ได้ให้ความหมายว่า การเรียนร่วมในชั้นเรียนปกติและบรรยากาศปกติใช้คำว่า Mainstreaming แต่มีลักษณะของเด็กที่เข้าเรียนร่วมหลายลักษณะ การจัดการเรียนร่วมจึงมีการใช้คำหลากหลายความหมายกล่าวคือ การเรียนร่วมที่ใช้คำว่า

Mainstreaming หมายถึงการให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษ เด็กพิการเด็กปัญญาอ่อน เข้ามาเรียนในชั้นเรียนปกติตามกระบวนการเรียนการสอน หลักสูตรและชั้นเรียนที่เด็กปกติทั่วไปเรียน เพื่อให้เด็กที่เข้ามาเรียนร่วมได้เรียนรู้สังคมและการศึกษาเพื่อปรับตัวได้ ไม่มีการปรับการจัดการศึกษาสิ่งใดเป็นพิเศษ ส่วนการเรียนร่วมที่ใช้คำว่า Inclusion และ Integration หมายถึงการเรียนร่วมเช่นกันแต่แตกต่างที่ประเภทเด็กที่เข้าเรียนและลักษณะการเรียน

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การเรียนร่วม เป็นการจัดการศึกษาให้เด็กที่มีความบกพร่องเข้าเรียนร่วมในโรงเรียนทั่วไปกับเด็กปกติ โดยเน้นตามความสามารถของแต่ละบุคคล และจัดให้ได้รับความช่วยเหลือ และบริการต่างๆ ตามความต้องการจำเป็น โดยมีการวางแผนการจัดการเรียนรู้รายบุคคลในด้านการเรียนการสอน และกิจกรรมต่างๆ ในโรงเรียน นอกจากนี้ยังเป็นการทำงานร่วมกันระหว่างโรงเรียนเฉพาะทาง โรงเรียนเรียนร่วม และนักวิชาการในสาขาที่เกี่ยวข้องอีกด้วย

ปรัชญาการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม

สมพงษ์ สิงหะพล (2539, หน้า 16) ได้กล่าวถึงปรัชญาการศึกษาพิเศษไว้ว่า

1. มนุษย์ทุกคนมีสิทธิ และโอกาสเท่าเทียมกันที่จะได้รับบริการทางการศึกษาไม่ว่าบุคคลนั้นจะเกิดมาพิการหรือปกติก็ตาม รัฐจัดการศึกษาให้กับเด็กปกติได้อย่างดี ก็ต้องจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษด้วย
2. ในสังคมเราไม่สามารถแยกคนพิการออกจากสังคมได้ คนพิการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมเช่นคนปกติคนอื่นๆ เมื่อเราต้องการให้คนพิการอยู่ในสังคมได้ เราก็ต้องเปิดโอกาสให้เขาได้ศึกษาเรียนรู้เช่นคนปกติ
3. การจัด โปรแกรมการศึกษา ต้องเน้นที่ความต้องการทางการศึกษาที่เป็นเฉพาะบุคคล เนื่องจากเด็กที่มีความต้องการพิเศษมีลักษณะแตกต่างกัน แต่ละคนมีความต้องการทางการศึกษาไม่เหมือนกัน
4. การจัด โปรแกรมการศึกษาพิเศษ ควรมุ่งเน้นความสามารถ ความสำเร็จของเด็กพิเศษมากกว่าที่จะพุ่งเป้าไปที่ความด้อยสมรรถภาพของเด็ก
5. เด็กที่มีความต้องการพิเศษ ควรได้รับการฟื้นฟูและได้รับบริการทางการศึกษาโดยเร็วที่สุด เพื่อให้เด็กสามารถพัฒนาสมรรถภาพที่เหลืออยู่ทันกาล และเกิดศักยภาพสูงสุดตามขีดความสามารถของเด็ก
6. การศึกษาพิเศษพึงเน้นให้เด็กยอมรับความสามารถของตัวเองเชื่อมั่นในตัวเองและสร้างความมั่นใจแก่เด็กว่าสามารถพัฒนาตัวเองให้อยู่รอดในสังคม เช่น คนปกติได้

การศึกษาปรัชญาของการเรียนรู้ร่วมกันที่กลุ่มพัฒนาการศึกษาพิเศษ กระทรวงศึกษาธิการ (2543 ก, หน้า 2) ได้ศึกษาสรุปไว้ว่ามนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของสังคม ต้องมีความเป็นอยู่เกี่ยวข้องซึ่งกันและกัน คนเราต้องการเพื่อน เพื่อนเล่น เพื่อนร่วมกิจกรรม โตเป็นผู้ใหญ่ก็ต้องการเพื่อนคู่คิด และด้วยแต่ละคนมีพื้นฐานความสามารถไม่เหมือนกัน มนุษย์จึงต้องพึ่งพาอาศัยกันตลอดเวลาคนพิการซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ควรจะได้รับการปฏิบัติ อย่างคนธรรมดาทั่วไป คือความเห็นใจ ความเข้าใจ การให้ความช่วยเหลือและได้รับการพัฒนาอย่างเท่าเทียมกับคนปกติ ดังนั้นการเตรียมคนพิการตั้งแต่เยาว์วัย เพื่อให้เขาพร้อมที่จะดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติเยี่ยงบุคคลทั่วไป การให้โอกาสเขาได้ร่วมกิจกรรมกับเด็กปกติจะช่วยให้เขามีเพื่อน มีความเข้าใจซึ่งกันและกัน รู้จักการเอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ และเอื้ออาทรกัน ไม่มองความพิการว่าเป็นปมด้อยซึ่งการสร้างความสำเร็จนั้น เป็นพื้นฐานที่สำคัญที่สุดที่จะทำให้คนในสังคมที่มีทั้งคนพิการและคนปกติทั่วไป สามารถดำรงชีวิตร่วมกันได้ในสังคมอย่างมีความสุข

สำหรับคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544, หน้า 16 – 17) ได้กล่าวถึงปรัชญาและหลักการจัดการศึกษา แบบเรียนรวมไว้ดังนี้

1. เด็กทุกคนเรียนได้ เด็กทุกคนแม้จะมีความแตกต่างระหว่างบุคคลมีสถานะความสมบูรณ์ทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสติปัญญาแตกต่างกัน สามารถเรียนรู้ได้ทุกคน และทุกคนมีความต้องการคล้ายกันในการที่จะเรียนรู้อ่านออก เขียนได้ คิดเลขได้มีความรู้มีทักษะจำเป็นสำหรับการดำรงชีวิต มีงานทำ มีชีวิตที่เป็นสุขและทำประโยชน์ให้สังคม
2. เด็กพิการทุกคนมีสิทธิที่จะได้เรียน เด็กพิการทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับโอกาสพัฒนาทางการศึกษา ทางการแพทย์ ทางสังคม ทางจิตใจ และทางอาชีพ จนสามารถพึ่งตนเองได้ มีอาชีพทำประโยชน์และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขเช่นเดียวกับเด็กทั่วไปรวมทั้งมีทางเลือกในการดำรงชีวิตมากขึ้น
3. เด็กพิการต้องได้รับการฟื้นฟูเร็วที่สุด การช่วยเหลือฟื้นฟูสมรรถภาพเด็กพิการ ยิ่งทำได้เร็วตั้งแต่เมื่อแรกเกิดเกิดความพิการ และทำได้อย่างถูกต้อง จะแก้ไขความพิการเห็นผลได้ชัดเจน
4. เด็กพิการจะต้องได้รับการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมเฉพาะตัว การเรียนรู้ที่ดีในอุดมคติ คือ การเรียนรู้ที่จัดขึ้นเฉพาะตัวตามความพร้อมและความต้องการของผู้เรียน ผู้สอนที่ดีในอุดมคติ ต้องสามารถจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนทุกคนได้เรียนตามความเหมาะสมของแต่ละคน
5. การจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กพิการต้องเป็นแบบรวมพลัง ครูแต่ละคนอาจมีความรู้ความสามารถสอนเด็กทั่วไปและเด็กพิการที่เรียนรวมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่การเรียนการสอนจะมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้นถ้าครูเปิด โอกาสให้บุคคลหน่วยงานที่มีความถนัด ความชำนาญ เข้ามาร่วมกันจัดการเรียนการสอน การจัดการเรียนรวมแบบรวมพลังที่ดีควรจะต้องมีเป้าหมายเพื่อ

พัฒนาการเรียนของเด็กทุกคน ไม่แยกว่าเป็นเด็กทั่วไปหรือเด็กพิการ การจัดการเรียนรวมแบบรวมพลังไม่มีรูปแบบตายตัว ครูและโรงเรียนสามารถปรับวิธีดำเนินการให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ได้ทราบเท่าที่วัตถุประสงค์ยังไม่เปลี่ยนแปลง

นอกจากปรัชญาดังกล่าวข้างต้นแล้ว กระทรวงศึกษาธิการ (2545 ค, หน้า 1-2) ได้กำหนดปรัชญาการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม ได้ดังต่อไปนี้

1. การจัดการศึกษาเพื่อคนพิการ เป็นการรวมพลังระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรชุมชน องค์กรคนพิการ ผู้ปกครองคนพิการ และองค์กรเอกชนอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดการประสานความร่วมมือและสนับสนุนการดำเนินการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการทุกระบบและครบวงจร

2. การจัดการศึกษาเพื่อคนพิการ มุ่งปลูกจิตสำนึกและสร้างเจตคติที่เหมาะสมเกี่ยวกับการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการในสังคม ชุมชน ผู้จัดบริการและประชาชนให้ตระหนักถึงศักยภาพ ความแตกต่างระหว่างบุคคลและเฉพาะบุคคล รวมถึงสิทธิเท่าเทียมกันของบุคคลทุกคน

3. การจัดการศึกษาให้กับเด็ก ๆ ทุกคนในระบบการศึกษาเดียว โดยไม่แยกว่าเด็กพิการต้องไปเรียนในสถานศึกษาเฉพาะ รวมทั้งเด็กนั้นต้องได้รับการสนับสนุนทุกด้าน ทั้งด้านการแพทย์ กิจแพทย์ วิชาการ สื่อ สิ่งอำนวยความสะดวก บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา โรงเรียนต้องปรับหลักสูตร ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการ เทคนิคการเรียนการสอนสถานที่ รวมทั้งจัดให้มีบุคลากรสนับสนุนจากปรัชญาและหลักการจัดการศึกษาที่กล่าวมาแล้ว

สรุปได้ว่าปรัชญาการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม คือการจัดการศึกษาให้เด็กพิการได้เรียนร่วมกับเด็กทั่วไปตามความเหมาะสมกับเด็กพิการ เพื่อก่อให้เกิดคุณค่าในตัวเด็กสร้างสรรค์ความเข้าใจอันดีต่อกัน อันเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

หลักการจัดการเรียนรวม

กระทรวงศึกษาธิการ (2545 ค, หน้า 1-2) ได้กำหนดหลักการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม ดังนี้

1. ความยุติธรรมในสังคม คือ เด็กทุกคนมีสิทธิได้รับการศึกษาเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของเด็กทุกคน

2. การเรียนรู้ เด็กทุกคนสามารถเรียนรู้ได้ไม่ว่าเด็กคนนั้นจะเป็นเด็กทั่วไปหรือเด็กที่มีความต้องการพิเศษทางการศึกษา

3. การจัดการศึกษาเป็นลักษณะของการศึกษาเพื่อคนทุกคนการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมเป็นการจัดการแบ่งแยกทางสังคมอย่างหนึ่ง การเรียนรวมเป็นการสอนคนให้ดำรงชีวิตร่วมกัน ดังนั้นการศึกษาจึงควรเป็นลักษณะของการศึกษาเพื่อทุกคน

4. เด็กเป็นผู้เลือกโรงเรียนไม่ใช่โรงเรียนเป็นผู้เลือกเด็ก โรงเรียนและครูจะต้องปรับสภาพแวดล้อม หลักสูตร การประเมินผล เพื่อสนองความต้องการพิเศษของนักเรียนแต่ละคน

นอกจากกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดหลักการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมไว้แล้ว ยังมีนักการศึกษาอื่นได้เสนอหลักการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมไว้ดังนี้

ผดุง อารยะวิญญู (2542, หน้า 3) ได้ให้ข้อเสนอแนะแนวการจัดการเรียนรวม เอาไว้ว่าควรจัดการเรียนรวม ดังต่อไปนี้

1. ควรเรียนเมื่ออายุยังน้อย คือตั้งแต่ปฐมวัย
2. ให้โอกาสครูที่สอนชั้นปกติตัดสินใจว่า จะรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้าชั้นเรียนในชั้นที่ตนสอนอยู่หรือไม่

3. สถานศึกษา โรงพยาบาล ที่เปิดสอนโครงการเรียนรวม ต้องมีความพร้อมด้านบุคลากร

4. ควรมีการชี้แจง ทำความเข้าใจถึงบทบาท และความรับผิดชอบให้บุคลากรทุกฝ่ายในสถานศึกษาทราบ

5. สถานศึกษาจะต้องจัดให้มีเครื่องมือ เครื่องใช้ ตลอดจนอุปกรณ์ ที่จำเป็นในการเรียนการสอนอย่างเหมาะสม และพอเพียง

6. เน้นวิธีสอนรายบุคคล

7. หากไม่จำเป็นไม่ควรแยกเด็กที่มีความต้องการพิเศษออกจากเด็กปกติในแง่ของการให้บริการการเรียนการสอน ทั้งนี้เพื่อให้เด็กปกติได้เข้าใจถึงความต้องการและความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

8. ต้องประเมินพัฒนาการและผลการเรียนอย่างสม่ำเสมอ ด้วยวิธีการประเมินที่เชื่อถือได้

9. ศึกษาข้อบกพร่องของการจัดการเรียนรวม และปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ

ในส่วนของ เบญจา ชลธารันนท์ (2543, หน้า 55 – 56) ได้กล่าวถึงหลักการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมว่า

1. ความยุติธรรมในสังคม (Social Justice) คือ เด็กที่มีความต้องการพิเศษเป็นส่วนหนึ่งของสังคม เมื่อเด็กทั่วไปทุกคนได้รับการศึกษาในโรงเรียนทั่วไป เด็กที่มีความต้องการพิเศษควรได้รับการศึกษาในโรงเรียนทั่วไปด้วย หากกีดกันไม่ให้นักที่มีความต้องการพิเศษเข้าเรียนร่วมกับเด็กทั่วไป นั่นคือ ความไม่ยุติธรรมในสังคม

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ
ห้องสมุดงานวิจัย
วันที่.....11.5 พ.ค. 2555.....
เลขทะเบียน.....245493.....
เลขเรียกหนังสือ.....

2. การคืนสู่สภาวะปกติ (Normalization) ในช่วงที่ผ่านมามีคนพิการมักถูกส่งเข้าไปอยู่รวมกันในสถานสงเคราะห์ ต่อมาการสร้างสถานสงเคราะห์คนพิการในรูปแบบต่างๆ ลดลงและหันมาให้บริการแก่ผู้บกพร่องในลักษณะต่างๆ แทน โดยให้ผู้ที่มีความบกพร่องสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมและเป็นส่วนหนึ่งของสังคมเช่นเดียวกับคนทั่วไป ในระบบการศึกษา หยุคการขยายงานโรงเรียนเฉพาะความพิการหรือโรงเรียนพิเศษ แต่หันมาส่งเสริมให้เด็กได้เรียนในโรงเรียนทั่วไป

3. สภาพแวดล้อมที่มีข้อจำกัดน้อยที่สุด (Least Restrictive Environment) คือ การจัดให้เด็กเรียนในสภาพแวดล้อมที่มีข้อจำกัดน้อยที่สุด จึงจะเป็นผลดีกับเด็กมากที่สุด โดยเด็กได้รับผลประโยชน์มากที่สุด แต่ไม่ได้หมายความว่าเด็กทุกคนต้องเรียนรวมในโรงเรียนทั่วไปการเลือกจะเข้าเรียนรวมในโรงเรียนทั่วไปหรือโรงเรียนพิเศษควรเป็นการตัดสินใจร่วมกันของเด็กกับผู้ปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา เพราะบางรายอาจมีความจำเป็นต้องเรียนในโรงเรียนพิเศษหากสภาพแวดล้อมดังกล่าวเป็นประโยชน์ต่อเด็กมากกว่าโรงเรียนเรียนร่วม

4. การเรียนรู้ (Learning) คือ มีความเชื่อว่าเด็กทุกคนสามารถเรียนรู้ได้ ไม่ว่าเด็กคนนั้นจะเป็นเด็กทั่วไปหรือเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษทางการศึกษา ในอดีตเชื่อว่าเด็กปัญญาอ่อนไม่สามารถเรียนหนังสือได้ ต่อมาสามารถพิสูจน์ได้ว่าเด็กปัญญาอ่อนประเภทเรียนได้ สามารถเรียนหนังสือได้ หากเด็กที่มีความพร้อมและได้รับการสนับสนุนอย่างถูกต้องและถูกวิธีก็สามารถเรียนรู้ได้ แต่การจัดการเรียนการสอนต้องจัดให้สอดคล้องกับลักษณะการเรียนรู้ของเด็ก และระดับความสามารถของเด็กแต่ละคน โรงเรียนจึงควรปรับปรัชญาการศึกษาหลักสูตรการเรียนการสอนและประเมินผลให้สอดคล้องกับลักษณะการเรียนรู้ที่แท้จริงของเด็ก

สรุปได้ว่า หลักการจัดการเรียนร่วมนั้น ต้องคำนึงถึงสิทธิในการได้รับการศึกษาของคนพิการ รวมถึงความพร้อมของนักเรียนและโรงเรียนเพื่อให้นักเรียนได้รับการพัฒนาอย่างเหมาะสมและเต็มตามศักยภาพทัดเทียมกับบุคคลทั่วไปในสังคม

วัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนร่วม

จากการศึกษาสภาพการจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กพิการในโรงเรียนปกติในประเทศไทย โดยกลุ่มวิจัย ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการ กองการศึกษาเพื่อคนพิการ กรมสามัญศึกษา (2542, หน้า 23) กล่าวถึงเหตุผลในการจัดการศึกษาพิเศษ ในโรงเรียนปกติ หรือการจัดการเรียนร่วมในโรงเรียนปกติไว้ ดังนี้

1. คนพิการมีโอกาสเข้าเรียนในโรงเรียนใกล้บ้าน หรือไม่ต้องเดินทางไปโรงเรียนพิการที่อยู่ห่างไกลมาก จนเป็นภาระของผู้ปกครองที่จะต้องขับส่งทั้งเป็นการประหยัดพลังงานและเวลาของเด็กที่จะต้องใช้ในการเดินทางโดยนำเวลานั้นๆ มาใช้ฝึกหัดหรือฟื้นฟูสมรรถภาพ

2. เพื่อพัฒนาความรู้ ความสามารถที่จะดำรงชีวิตในสังคมปกติให้ดีที่สุดได้ เป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายของผู้ปกครองไม่ต้องเสียเงินส่งบุตรพิการไปอยู่โรงเรียนประจำ

3. เด็กพิการได้มีชีวิตอยู่ในครอบครัวกับบิดา มารดา และญาติพี่น้องตามปกติ มีโอกาสปฏิบัติหน้าที่ในฐานะเป็นสมาชิกของครอบครัวโดยไม่เกิดความรู้สึกว่าถูกแยกออกไปด้วยเหตุแห่งความพิการ

4. เด็กพิการจะมีโอกาสเรียนรู้และสามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้ ซึ่งนับว่าเป็นประสบการณ์ตรง เป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการเรียนรู้ตามศักยภาพของแต่ละบุคคล

5. เป็นการลดภาระของรัฐบาลเพราะการจัดตั้งโรงเรียน การศึกษาพิเศษเฉพาะต้องใช้งบประมาณมาก

6. สังคมเข้าใจและยอมรับเด็กพิการว่า มีความสามารถเช่นเดียวกับเด็กปกติ และช่วยให้เด็กพิการอยู่ร่วมในสังคมอย่างเป็นประโยชน์ได้

สำหรับ ศรียา นิยมธรรม (2547, หน้า 29) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์การจัดการเรียนร่วมไว้ 5 ประการ ดังนี้

1. นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษมีโอกาสเข้าเรียนในโรงเรียนใกล้บ้าน หรือ ไม่ต้องเดินทางไปโรงเรียนพิเศษที่อยู่ห่างไกลมากจนเป็นภาระของผู้ปกครองที่จะต้องรับส่ง ทั้งเป็นการประหยัดพลังงานและเวลาของเด็กที่จะต้องใช้ในการเดินทาง โดยนำเวลานั้นๆ มาใช้ฝึกหัดหรือฟื้นฟูสมรรถภาพเพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถที่จะดำรงชีวิตในสังคมปกติให้ดีที่สุด

2. เป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายของผู้ปกครอง ไม่ต้องเสียเงินส่งบุตรพิการไปอยู่โรงเรียนประจำ

3. เด็กพิการได้มีชีวิตอยู่ในครอบครัวกับบิดามารดาและญาติพี่น้องตามปกติ มีโอกาสประพฤติปฏิบัติหน้าที่ในฐานะเป็นสมาชิกของครอบครัว โดยไม่เกิดความรู้สึกว่าถูกแยกออกไปด้วยเหตุผลแห่งความพิการ

4. นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ มีโอกาสเรียนรู้และสามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้ ซึ่งนับว่าเป็นประสบการณ์ตรงเป็นประโยชน์ในการเรียนรู้ตามศักยภาพของแต่ละบุคคล

5. ลดภาระของรัฐบาลเพราะการจัดตั้งโรงเรียนพิเศษเฉพาะต้องใช้งบประมาณมาก

นอกจากนั้นแล้ว สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543, หน้า 5) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์การจัดการเรียนร่วมว่า เป็นการจัดการศึกษาในรูปแบบวิธีการที่หลากหลายที่มุ่งไปสู่แนวคิดของการศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ โดยมีการเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน ทั้งในด้านอาคารสถานที่ การบริหารของโรงเรียน รูปแบบการเรียนการสอน การวัดผล ประเมินผล การจัดบุคลากรดำเนินงาน เพื่อให้ระบบ

การศึกษาที่ยืดหยุ่น สามารถตอบสนองความต้องการที่แตกต่างกันของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษได้

สรุปได้ว่าวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนร่วม คือ เพื่อให้โรงเรียนที่จัดการเรียนร่วมได้ดำเนินการปรับเปลี่ยน การบริหาร การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การจัดบุคลากร การวัดผลและประเมินผลที่ยืดหยุ่น ตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษที่เรียนร่วมกับนักเรียนทั่วไป สามารถทำให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษได้เรียนใกล้บ้าน อยู่กับครอบครัว ประหยัดค่าใช้จ่ายและสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมและสภาพแวดล้อมได้

รูปแบบการจัดการเรียนร่วม

มีนักการศึกษาทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ได้กล่าวถึงรูปแบบการจัดการเรียนร่วมไว้อย่างหลากหลาย ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541, หน้า 12-14) ได้อ้างถึงรูปแบบการจัดการเรียนร่วมของ เรโนลด์ และเบริช (Reynolds & Birch, 1977, p. 142) และได้เสนอรูปแบบการจัดการเรียนร่วม 5 รูปแบบ ดังนี้

1. การจัดการเรียนร่วมในชั้นเรียนปกติเต็มเวลา เป็นการจัดการนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ซึ่งได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพจนถึงระดับที่ช่วยตัวเองได้แล้วและได้รับการพิจารณาว่ามีความพร้อมทางการเรียน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีหรือค่อนข้างดี ตลอดจนมีวุฒิภาวะทางอารมณ์และสังคมดีพอในทุก ๆ กลุ่มวิชา ให้เข้าเรียนร่วมกับนักเรียนปกติและเรียนเหมือนกับนักเรียนปกติ
2. การจัดการเรียนร่วมในชั้นเรียนปกติและมีบริการให้คำแนะนำปรึกษา เป็นการจัดการเรียนร่วมเต็มเวลาลดคล้ายคลึงกับรูปแบบแรก แต่จะมีครูการศึกษาพิเศษเป็นผู้ให้คำปรึกษา ได้แก่ ครูการศึกษาพิเศษในโรงเรียน ครูเวียนสอนตามโรงเรียนหรือผู้เชี่ยวชาญ เฉพาะทาง
3. การจัดการเรียนร่วมในชั้นเรียนปกติและรับบริการจากครูเสริมวิชาการ เป็นการจัดการครูการศึกษาพิเศษประจำอยู่ที่ห้องเสริมวิชาการ โดยกำหนดตารางการเรียนให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ได้เข้ามาเรียนกับครูเสริมวิชาการการศึกษาพิเศษบางเวลา และบางวิชา ตามความมากน้อยของความต้องการพิเศษหรือความจำเป็นของเด็ก และสอนในเนื้อหาที่เด็กมีปัญหาหรือไม่ได้รับการสอนในชั้นเรียนปกติ การสอนอาจจะทำเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มก็ได้
4. การเรียนชั้นพิเศษในโรงเรียนและเรียนร่วมบางเวลา เป็นการจัดการนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษไว้ในห้องเรียนเดียวกัน โดยคู่ขนานกับห้องเรียนปกติและจัดเป็นกลุ่ม เล็ก ๆ มีครูการศึกษาพิเศษประจำชั้นและสอนเองเกือบทุกวิชา ยกเว้นวิชาที่เด็กสามารถไปเรียนร่วมกับนักเรียนปกติได้

5. การจัดชั้นเรียนพิเศษในโรงเรียนปกติ เป็นการจ้ดนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษที่มีความบกพร่องค่อนข้างมากในประเทศเดียวกัน โดยจัดเป็นกลุ่มขนาดเล็ก ไม่เกิน 6 คน เรียนในชั้นเรียนพิเศษร่วมกันตลอดเวลา มีครูประจำชั้นเป็นผู้สอนเองทุกวิชา แต่อยู่ในโรงเรียนปกติ

นอกจากนั้นแล้ว Lewis and Doorlog (1982, p. 15) ได้อธิบายรูปแบบการจัดการศึกษาพิเศษไว้ 7 รูปแบบ ดังต่อไปนี้

1. ชั้นเรียนปกติเต็มวัน ในรูปแบบนี้ครูและนักเรียนไม่ได้รับบริการทางการศึกษาพิเศษโดยตรง มีเพียงบริการทางอ้อม เช่น การฝึกอบรมครูประจำการ การจัดหาสื่อวัสดุอุปกรณ์พิเศษ นักเรียนที่ได้รับบริการทางการศึกษาพิเศษในช่วงระยะเวลาหนึ่ง เมื่อไม่มีความต้องการจำเป็นอีกต่อไปก็จัดเข้าในรูปแบบนี้

2. ชั้นเรียนปกติเต็มวันกับการให้คำปรึกษาแนะนำสำหรับครูปกติ นักเรียนใช้เวลาเรียนตลอดวันในชั้นเรียนปกติ โดยไม่ได้รับบริการทางการศึกษาพิเศษแต่ครูปกติจะได้รับบริการ โดยนักการศึกษาพิเศษ จะให้คำแนะนำเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นของเด็กพิเศษการให้คำปรึกษาอาจเป็นในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การช่วยแก้ไขพฤติกรรมของนักเรียน การปรับวิธีสอนวิชาต่างๆ การจัดสื่ออุปกรณ์พิเศษ เช่น อักษรเบรลล์ เป็นต้น ผู้ที่จะให้คำปรึกษาได้จะต้องมีประสบการณ์ การสอนทั้งด้านการศึกษาพิเศษและการศึกษาภาคปกติ นอกจากนั้นควรเข้าใจจุดมุ่งหมายของการให้คำปรึกษาแนะนำคือ เพื่อช่วยเหลือครูในการสอน มิใช่เพื่อประเมินผลการสอนของครู

3. ชั้นเรียนปกติและห้องสอนเสริมและหรือบริการเดินสอน เด็กพิเศษจะใช้เวลาส่วนใหญ่ในชั้นเรียนปกติ และจะรับบริการการศึกษาพิเศษในห้องพิเศษ เรียกว่าห้องสอนเสริมโดยมีเวลากำหนดที่แน่นอน ครูสอนเสริมยังให้บริการคำปรึกษาแนะนำสำหรับครูปกติด้วย หรืออาจเข้าไปช่วยเหลือเด็กพิเศษในชั้นเรียนปกติเมื่อจำเป็น ส่วนครูเดินสอนก็มีหน้าที่เช่นเดียวกับครูสอนเสริมเพียงแต่เดินทางไปสอนในโรงเรียนหลายแห่ง

4. ชั้นเรียนพิเศษและชั้นเรียนปกติ นักเรียนใช้เวลาส่วนใหญ่ในชั้นเรียนพิเศษและใช้เวลาบางส่วนในชั้นเรียนปกติ รูปแบบนี้ถือเป็นการจัดสภาพแวดล้อมที่จำกัดมากที่สุดของการเรียนร่วม

5. ชั้นเรียนพิเศษเต็มวัน รูปแบบนี้ไม่ถือว่าเป็นการเรียนร่วม นักเรียนอยู่ในชั้นพิเศษตลอดเวลาเรียน แต่มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนปกติเฉพาะในด้านสังคมเท่านั้น ไม่ใช่ในด้านการเรียนการสอนในชั้นเรียน

6. โรงเรียนพิเศษไปกลับ รูปแบบนี้ใช้กับนักเรียนที่มีความพิการในระดับสูงการจัดในลักษณะนี้จะเอื้อก้ต่อเมื่อมีผู้เชี่ยวชาญพิเศษมาร่วมอยู่ในโรงเรียน

7. โรงเรียนประจำรูปแบบนี้เหมาะสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นในระดับสูงจนไม่สามารถใช้รูปแบบที่มีสภาพแวดล้อมจำกัดน้อยกว่าได้ หรือใช้กับเด็กที่จำเป็นต้องอยู่ในหอพักเพราะในท้องถิ่นของตนไม่มีบริการด้านการศึกษาพิเศษ

สำหรับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้จัดการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษรูปแบบการจัดการเรียนร่วมใน 5 ลักษณะ คือ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2541 หน้า 12)

ลักษณะที่ 1 การเรียนร่วมในชั้นเรียนปกติเต็มเวลา เป็นการจัดเด็กที่มีความต้องการพิเศษซึ่งได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพจนถึงระดับที่ช่วยตัวเองได้แล้ว และได้รับการพิจารณาว่ามีความพร้อมทางการเรียน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีหรือค่อนข้างดี ตลอดจนมี วุฒิภาวะทางอารมณ์และสังคมดีพอในทุก ๆ กลุ่มวิชา ให้เข้าเรียนร่วมกับเด็กปกติและเรียนเหมือนเด็กปกติทุกประการ ซึ่งถ้าเด็กสามารถปรับตัวเข้ากับสังคม และการเรียนเหมือนกับเด็กปกติโดยไม่เป็นปัญหาแล้วอาจไม่ต้องกลับมาเรียนในชั้นเรียนพิเศษอีก

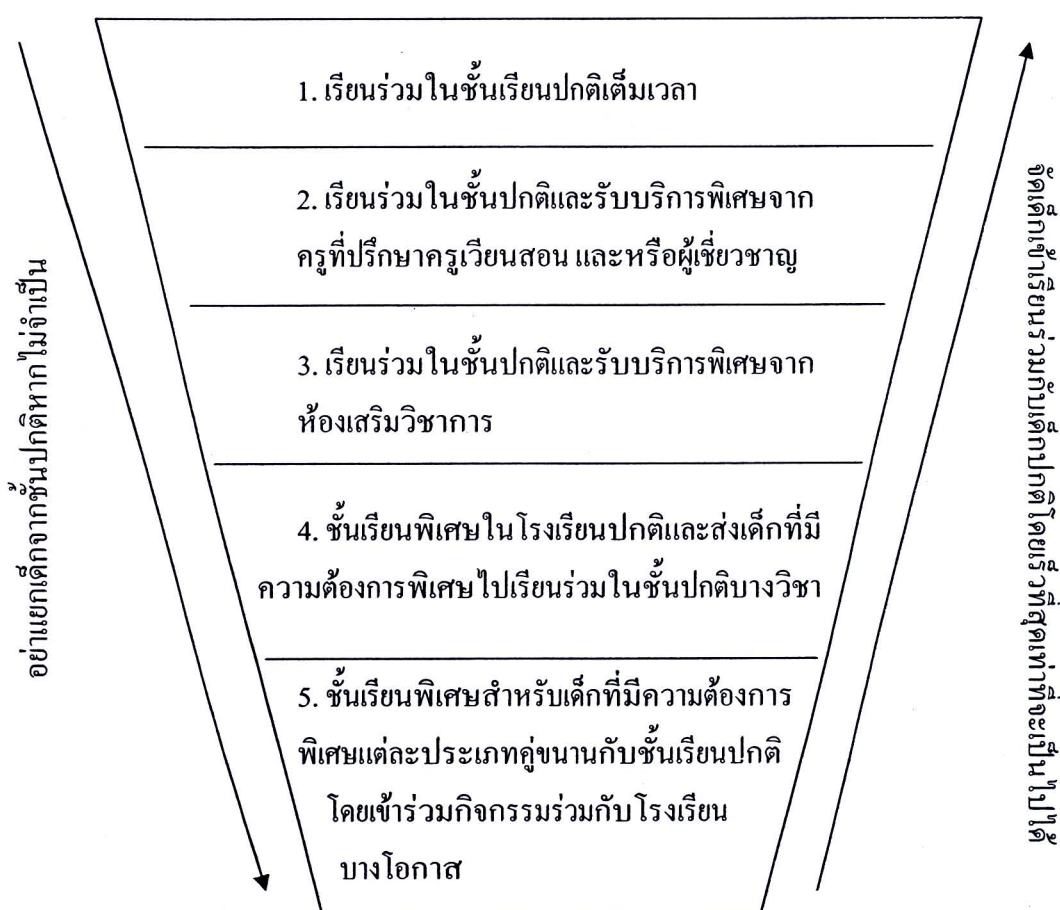
ลักษณะที่ 2 การเรียนร่วมในชั้นเรียนปกติ และมีบริการให้คำแนะนำปรึกษาเป็นการจัดการเรียนร่วมเต็มเวลาลักษณะคล้ายคลึงกับลักษณะที่ 1 แต่จะมีครูการศึกษาพิเศษเป็นผู้ให้คำปรึกษาซึ่งได้แก่ ครูการศึกษาพิเศษในโรงเรียน ครูเวียนสอนตามโรงเรียนหรือผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางโดยครูประเภทนี้ไม่ได้เป็นผู้ที่ทำการสอนโดยตรง แต่จะเป็นผู้คอยให้คำแนะนำช่วยเหลือ ครูประจำชั้น และครูประจำวิชา ให้เข้าใจถึงความต้องการและความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่เรียนร่วมอยู่ในชั้นเรียน ช่วยกำหนดวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ ตลอดจนการปฏิบัติต่อเด็ก การจัดสภาพแวดล้อม และช่วยประเมินผลการพัฒนาการในการเรียนรู้ของเด็กที่มีความต้องการพิเศษเป็นต้น

ลักษณะที่ 3 การเรียนร่วมในชั้นปกติและรับบริการจากครูเสริมวิชาการ เป็นการจัดการครูการศึกษาพิเศษประจำอยู่ที่ห้องเสริมวิชาการ โดยกำหนดตารางเรียนให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษได้เข้ามาเรียนกับครูเสริมวิชาการการศึกษาพิเศษบางเวลาและตามความมากน้อยของความต้องการพิเศษหรือความจำเป็นของเด็ก และสอนในเนื้อหาที่เด็กมีปัญหา หรือ ไม่ได้รับการสอนในชั้นเรียนปกติ การสอนอาจกระทำเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ก็ได้ นอกจากนี้ครูเสริมวิชาการยังทำหน้าที่ให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษาแก่ครูประจำชั้น หรือประจำวิชา เกี่ยวกับการเรียนการสอน และการปฏิบัติต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษด้วย

ลักษณะที่ 4 การจัดชั้นเรียนพิเศษในโรงเรียนและเรียนร่วมบางเวลา เป็นการจัดนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษไว้ในห้องเรียนเดียวกันโดยคู่ขนานกับห้องเรียนปกติและจัดเป็นกลุ่มเล็ก ๆ มีครูการศึกษาพิเศษประจำชั้นและสอนเองเกือบทุกวิชา ยกเว้นวิชาที่เด็กสามารถไปเรียนร่วมกับ

เด็กปกติได้ เช่น พลศึกษา ศิลปศึกษา ดนตรี- นาฏศิลป์ การงานพื้นฐานอาชีพการศึกษา หรือ กิจกรรมพิเศษของโรงเรียน

ลักษณะที่ 5 การจัดชั้นเรียนพิเศษในโรงเรียนปกติ เป็นการจัดนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษที่มีความบกพร่องค่อนข้างมากในประเภทเดียวกัน โดยจัดเป็นกลุ่มขนาดเล็ก ไม่เกิน 6 คน เรียนในชั้นเรียนพิเศษร่วมกันตลอดเวลา มีครูประจำชั้นเป็นผู้สอนเองทุกวิชาแต่อยู่ในโรงเรียนปกติ และมีการเข้าร่วมกิจกรรมกับทางโรงเรียนบ้างบางโอกาส เช่น การเข้าแถวเคารพธงชาติ สวดมนต์ ไหว้พระ ประชุมประจำสัปดาห์ รับประทานอาหารกลางวันร่วมกับเด็กปกติ เชียร์กีฬาและร่วมกิจกรรมวันสำคัญต่าง ๆ ตลอดจนร่วมพิธีการกับโรงเรียนด้วย (ดังภาพประกอบที่ 1)

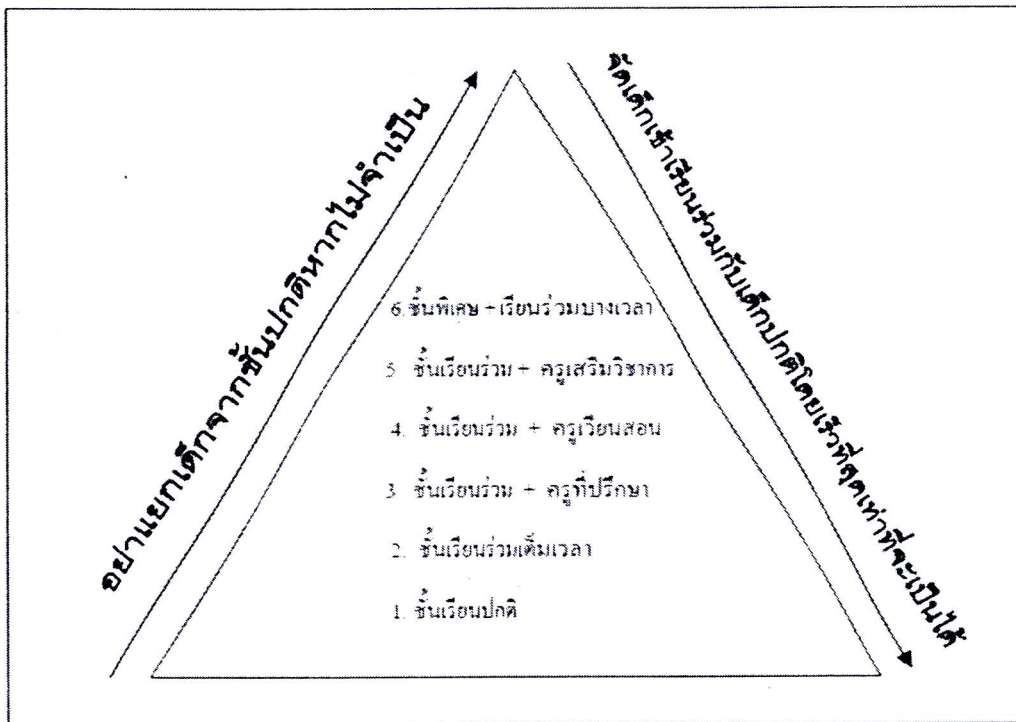
รูป 1 รูปแบบการจัดการเรียนร่วมของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541, หน้า 12)

สำหรับรูปแบบการจัดการเรียนร่วมในทัศนะของนักการศึกษาของไทยนั้น เริ่มจาก ผดุง อารยะวิญญู (2541, หน้า 221-222) ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนร่วมระหว่างนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษกับนักเรียนทั่วไปไว้สอดคล้องกันว่าอาจทำได้หลายลักษณะ เป็นวิธีการจัดการเรียนร่วมซึ่งปฏิบัติกันอยู่หลายประเทศ กล่าวถึงรูปแบบการจัดการเรียนร่วมไว้ 6 รูปแบบ ดังนี้

1. เรียนร่วมในชั้นเรียนปกติ เป็นการจัดเด็กพิเศษเข้าเรียนร่วมกับนักเรียนปกติ ทุกประการ เด็กที่จะเข้าเรียนลักษณะนี้ได้ ควรเป็นเด็กที่มีความพิการน้อย มีความฉลาดและมีความพร้อมในด้านการเรียน
2. เรียนร่วมในชั้นปกติมีครูพิเศษให้คำแนะนำปรึกษา การจัดการเรียนร่วมวิธีนี้คล้ายคลึงกับวิธีแรก กล่าวคือ นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมกับนักเรียนปกติเต็มเวลา แต่มีครูการศึกษาพิเศษคอยช่วยเหลือครูประจำชั้น
3. เรียนร่วมในชั้นเรียนปกติและรับบริการจากครูเวียนสอน เป็นการจัดนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมกับนักเรียนปกติและรับบริการด้านการสอนเพิ่มเติมจากครูการศึกษาพิเศษ ซึ่งจะเดินทางไปตามโรงเรียนต่าง ๆ เพื่อให้ความช่วยเหลือแก่เด็ก เนื่องจากมีจำนวนเด็กในแต่ละโรงเรียนไม่มากนัก ครูจึงเดินทางจากโรงเรียนหนึ่งไปยังโรงเรียนหนึ่ง เมื่อครบสัปดาห์ก็วนกลับมาสอนเด็กเดิมในโรงเรียนเดิมอีก จึงเรียกครูประเภทนี้ว่าครูเดินสอนหรือครูเวียนสอน
4. เรียนร่วมในชั้นเรียนปกติและรับบริการจากครูเสริมวิชาการ ครูเสริมวิชาการ คือ ครูการศึกษาพิเศษที่ปฏิบัติงานประจำอยู่ในห้องเสริมวิชาการ นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ จะเข้าเรียนกับครูสอนเสริมวิชาการวันละ 1 – 2 ชั่วโมง หรือมากกว่านี้ ขึ้นอยู่กับความต้องการของเด็ก พิเศษ เด็กทุกคนที่เข้ามาเรียนห้องนี้จะต้องมีตารางเรียนที่กำหนดไว้แน่นอน ครูสอนวิชาการอาจมีคนเดียวหรือหลายคนก็ได้ขึ้นอยู่กับจำนวนเด็ก และประเภทของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ การสอนเด็กอาจกระทำเป็นรายบุคคลหรือสอนเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ก็ได้ และสอนในเนื้อหาที่เด็ก ไม่ได้ รับการสอนในชั้นปกติหรือเนื้อหาที่เด็กมีปัญหา นอกจากสอนนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษแล้ว ครูเสริมวิชาการยังมีหน้าที่ในการให้คำแนะนำปรึกษาแก่ครูปกติในการปฏิบัติต่อเด็กประเภทนี้ด้วย
5. ชั้นพิเศษในโรงเรียนปกติ และเรียนร่วมบางเวลา เป็นการจัดนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษไว้ในชั้นเดียวกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ มีครูประจำชั้นสอนแทบทุกวิชา ยกเว้นบางวิชาที่เด็กต้องไปเรียนร่วมกับนักเรียนทั่วไป เช่น พลศึกษา ศิลปะ
6. ชั้นพิเศษในโรงเรียนปกติ เป็นการจัดนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ที่มีความบกพร่องประเภทเดียวกันไว้เป็นกลุ่มเดียวกันและเป็นกลุ่มขนาดเล็ก เด็กเหล่านี้เรียนในชั้นพิเศษตลอดเวลา ครูประจำชั้นสอนทุกวิชา การจัดการเรียนร่วมในลักษณะนี้ เหมาะสมกับเด็กที่มีความพิการค่อนข้างมาก การจัดการเรียนร่วมในลักษณะใดนั้นขึ้นอยู่กับสภาพความพิการและความพร้อมของ

เด็ก เด็กพิการที่มีความพิการน้อยและมีความพร้อมสูง อาจจัดให้เรียนร่วมเต็มเวลา เด็กที่มีความพิการมากขึ้นและมีความพร้อมน้อย อาจจัดให้เรียนในชั้นเรียนพิเศษลดหลั่นกันลงไป (ดังภาพประกอบที่ 2)

รูป 2 รูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ

ที่มา : ผดุง อารยะวิญญู. (2541, หน้า 254)

สำหรับ วารี ธีระจิตร (2545, หน้า 16) ได้อธิบายรูปแบบการจัดการเรียน 5 รูปแบบ คือ

รูปแบบที่ 1 การเรียนร่วมในชั้นปกติเต็มเวลา การจัดบริการสำหรับเด็กพิเศษลักษณะนี้ จัดให้กับเด็กที่มีความพิการไม่มาก หลังจากเด็กได้รับการบำบัดรักษาหรือฟื้นฟูสมรรถภาพในด้านที่จำเป็น ก็สามารถเรียนร่วมกับเด็กปกติได้ทั้งนี้อาจมีอุปกรณ์เครื่องมือพิเศษช่วยทางด้านการศึกษา เช่น เครื่องช่วยฟัง รวมทั้งการให้บริการแนะแนวแก่ครูในชั้นเรียนปกติด้วยในกรณีเด็กปัญญาเลิศ เด็กที่มีความสามารถพิเศษเฉพาะทางเด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์ก็สามารถเรียนร่วมในลักษณะนี้ เพียงแต่ปรับโปรแกรมการสอนและวิธีการสอนให้เหมาะสมกับสภาพความสนใจ และความสามารถของเด็กแต่ละประเภท

รูปแบบที่ 2 การเรียนร่วมในชั้นปกติโดยได้รับการบริการพิเศษ การจัดบริการโดยให้เด็กพิเศษเรียนในชั้นเรียนปกติเป็นเวลา โดยได้รับการบริการต่าง ๆ เพิ่มเติม เช่น ได้รับการสอนเสริมบางวิชาจากครูการศึกษาพิเศษ อาทิ ฝึกพูด ฝึกให้คุ้นเคยกับสภาพแวดล้อม และการเคลื่อนไหวและโปรแกรมพิเศษของเด็กปัญญาเลิศ เป็นต้น โดยเด็กได้รับการบริการเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม

รูปแบบที่ 3 การเรียนในชั้นพิเศษในโรงเรียนปกติ จัดให้แก่เด็กที่มีความบกพร่องค่อนข้างมากรวมทั้งเด็กที่มีความสามารถสูง จนไม่สามารถเรียนร่วมกับเด็กปกติได้ควรจัดบริการพิเศษให้ เช่น กายภาพบำบัด อาชีวบำบัด การแก้ไขคำพูด การฝึกฟัง ตลอดจนการเพิ่มความรู้สึกลำหรับเด็กที่มีความสามารถสูง เป็นต้น

รูปแบบที่ 4 การจัดโรงเรียนพิเศษ เด็กพิเศษที่มีความบกพร่องมากและไม่สามารถเรียนร่วมกับเด็กปกติได้ ครูการศึกษาพิเศษที่สอนจำเป็นต้องมีความรู้พิเศษสอนประจำในโรงเรียนพิเศษ

รูปแบบที่ 5 การจัดการศึกษาพิเศษนอกโรงเรียน คือ การจัดการศึกษาพิเศษในโรงพยาบาลสถานพักฟื้น สถานรับเลี้ยงเด็กและที่บ้าน เป็นต้น เป็นการจัดให้แก่เด็กพิการทางกายและสุขภาพ หรือเด็กปัญญาอ่อน

นอกจากนั้นแล้ว ศรียา นิยมธรรม (2547, หน้า 84) ได้กล่าวถึงรูปแบบการจัดการศึกษาพิเศษมี 5 รูปแบบ ดังนี้

1. การเรียนร่วมในชั้นปกติเต็มเวลา เป็นการจัดให้กับเด็กที่มีสภาพความพิการไม่มากนัก หลังจากรับการบำบัดรักษาหรือฟื้นฟูสมรรถภาพในด้านที่จำเป็นก็สามารถเรียนร่วมกับเด็กปกติในชั้นเรียนได้ ทั้งนี้อาจมีอุปกรณ์และเครื่องมือช่วยทางการศึกษาพิเศษ รวมทั้งการให้บริการแนะแนวแก่ครูปกติด้วย ในกรณีเด็กปัญญาเลิศและเด็กที่มีความสามารถพิเศษเฉพาะทาง และมีความคิดสร้างสรรค์ก็จะเรียนร่วมในลักษณะนี้ได้

2. การเรียนร่วมในชั้นเรียนปกติ การจัดบริการในลักษณะนี้ เด็กพิเศษจะมีโอกาสเรียนในชั้นปกติเต็มเวลาโดยได้รับการบริการต่างๆ เพิ่มเติม เช่น ได้รับการสอนเสริมบางวิชาจากครูการศึกษาพิเศษ ได้รับการฝึกพูดและการแก้ไขการพูด ได้รับการฝึกให้ทำความคุ้นเคยกับสภาพแวดล้อม และการเคลื่อนไหว จัดโปรแกรมพิเศษสำหรับเด็กปัญญาเลิศ เป็นต้น โดยที่เด็กเหล่านี้อาจได้รับการบริการเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มเล็กๆ ก็ได้

3. การเรียนในชั้นเรียนพิเศษในโรงเรียนปกติ การจัดการศึกษาในลักษณะนี้ ควรจัดให้เด็กที่มีความบกพร่องมาก หรือเด็กที่พิการซ้ำซ้อนรวมทั้งเด็กที่มีความสามารถสูง เป็นพิเศษจนไม่สามารถเรียนร่วมกับเด็กปกติ นอกจากนี้เด็กเหล่านี้ยังจำเป็นต้องได้รับการบริการพิเศษด้านต่าง ๆ เช่น กายภาพบำบัด กิจกรรมบำบัดการแก้ไขการพูด การฝึกฟัง โปรแกรมพิเศษ เป็นต้น บุคลากรใน

โรงเรียนต้องได้รับฝึกอบรมให้มีความรู้ความสามารถ และความเข้าใจเกี่ยวกับเด็กประเภทที่ตนรับผิดชอบ

4. การจัดโรงเรียนพิเศษ เด็กพิเศษที่มีความบกพร่องและ/หรือเด็กที่มีความสามารถสูงเกินกว่าที่จะเรียนร่วมกับเด็กปกติได้ ควรได้รับการประเภทนี้ครูที่อยู่ในโรงเรียนพิเศษดังกล่าว จำเป็นต้องมีความรู้พิเศษในแต่ละสาขาที่จะไปช่วยสอนเสริมและพัฒนาสมรรถภาพให้แก่เด็ก ลักษณะของโรงเรียนพิเศษนี้จะจัดแบบประจำหรือไปกลับก็ได้

5. การจัดการศึกษานอกโรงเรียนการจัดบริการในลักษณะนี้ได้แก่การจัดบริการการศึกษาพิเศษใน โรงพยาบาล สถานพักฟื้น สถานรับเลี้ยงเด็ก และที่บ้าน เป็นต้น รูปแบบนี้จัดสำหรับเด็กพิการทางร่างกายและที่มีความบกพร่องทางสุขภาพหรือสติปัญญา ซึ่งจำเป็นต้องเข้ารับการรักษาฟื้นฟู บำบัด พักฟื้นและเลี้ยงดูตามสถานที่ดังกล่าวเป็นระยะเวลานานเพื่อให้เด็กได้รับการศึกษาโดยไม่ขาดตอน การจัดการศึกษาพิเศษในรูปแบบนี้ เป็นรูปแบบที่มีความยืดหยุ่นมาก เนื่องจากเด็กที่รับบริการเป็นเด็กที่มีสภาพความพิการ และความต้องการแตกต่างกันมาก

อาจกล่าวสรุปได้ว่า รูปแบบการจัดการเรียนร่วมมีหลายรูปแบบคือ รูปแบบการเรียนร่วมในชั้นเรียนปกติเต็มเวลา รูปแบบเรียนเรียนร่วมในชั้นปกติมีบริการให้คำแนะนำปรึกษา รูปแบบเรียนร่วมในชั้นเรียนปกติรับบริการจากครูเสริมวิชาการ รูปแบบชั้นเรียนพิเศษเรียนร่วมบางเวลา ซึ่งในแต่ละรูปแบบ มีความยืดหยุ่นตามความต้องการและความจำเป็นพิเศษ ของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษประเภทต่าง ๆ เพื่อให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษได้พัฒนาตามศักยภาพตนเอง และเพื่อเป็นการเตรียมนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเหล่านี้ให้สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างเป็นสุข และเป็นที่ยอมรับของคนปกติ

ประโยชน์ของการจัดการเรียนร่วม

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541, หน้า 37) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการจัดการเรียนร่วมไว้ 4 ด้านคือ

1. ด้านการเรียน นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษมีโอกาสเรียนตามระดับชั้นในโรงเรียนปกติโดยไม่มีข้อกีดขวาง ถ้าเรียนในชั้นพิเศษ ครูก็มักจะให้ความพิเศษแก่เด็กมากเกินไป หรือตั้งความหวังไว้ค่อนข้างต่ำ เมื่อเด็กทำอะไรไม่ได้ครูก็มักจะปล่อย เพราะถือว่ามีความบกพร่อง ถ้าเด็กเรียนในโรงเรียนปกติเด็กก็จะต้องปฏิบัติตามนักเรียนทั่วไป เช่น พยายามทำงานให้เสร็จเหมือนคนอื่น เด็กจะได้ฝึกทักษะต่างๆ มากขึ้น

2. ด้านสังคม นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษสามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมปกติได้ดีขึ้น มีเพื่อนมากขึ้น ไม่มีเฉพาะเพื่อนพิการเท่านั้น เพื่อนบ้านจะเข้าใจเด็กดีขึ้น ยินยอมให้ลูกของตนเองเล่นด้วย เพราะเด็กอยู่ในโรงเรียนเดียวกัน

3. ด้านการเปลี่ยนแปลงเจตคติ นักเรียนทั่วไปจะมีความเคยชินกับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษมากขึ้น เพราะได้อยู่ร่วมกัน เรียนร่วมกัน จึงไม่เห็นว่านักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเป็นมนุษย์ประหลาด น่ากลัว ขวนขวาน อีกต่อไป นอกจากนี้ นักเรียนทั่วไปยังเรียนรู้ว่านักเรียนที่มีความต้องการพิเศษต้องการความช่วยเหลืออะไรบ้าง และมีความเข้าใจต่อนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ยอมรับและแสดงความเอื้อเฟื้อมากขึ้น

4. ด้านการประหยัดงบประมาณของรัฐบาล เมื่อนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษสามารถเรียนร่วมในโรงเรียนปกติได้ รัฐบาลก็ไม่จำเป็นต้องสร้างโรงเรียนพิเศษเฉพาะสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ จึงเป็นการลดค่าใช้จ่ายและงบประมาณไปได้มาก เพียงแต่เพิ่มบุคลากรที่จำเป็นในบางด้านเพิ่มขึ้นในโรงเรียนปกติเท่านั้น เช่น เพิ่มครูสอนซ่อมเสริม ครูเวียนสอน หรือครูการศึกษาพิเศษ ในด้านการบริหารก็ใช้ผู้บริหารของโรงเรียนปกติคนเดียว ถือเป็นการประหยัดในด้านงบประมาณของรัฐบาล

กนกพร เจริญฤทธิ์ (2546, หน้า 32-33) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการจัดการเรียนร่วมในประเทศที่เจริญมั่งคั่งหรือประเทศกำลังพัฒนา มีความเห็นตรงกันว่า การจัดให้เด็กพิการเรียนร่วมกับนักเรียนปกติมีผลดีเป็นอย่างยิ่ง ถือว่าเป็นการประหยัดเงินของรัฐ เพราะไม่ต้องตั้งโรงเรียนใหม่ กล่าวคือการตั้งโรงเรียนใหม่แต่ละแห่งจะต้องใช้งบประมาณในการก่อสร้างรวมทั้งค่าใช้จ่ายอื่นเป็นจำนวนมาก การจัดชั้นเรียนร่วมในโรงเรียนปกติจึงเป็นการลดค่าใช้จ่ายในการดำเนินการจัดการศึกษาอย่างหนึ่ง

จากที่กล่าวมาข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การจัดการเรียนร่วมทำให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษได้เรียนใกล้บ้าน ประหยัดค่าใช้จ่าย ได้อยู่กับครอบครัว มีโอกาสเรียนรู้และปรับตัวเข้ากับสังคมปกติและยังเป็นการลดภาระงบประมาณของทางราชการอีกด้วย

เอกสารเกี่ยวกับการบริหารจัดการศึกษาพิเศษ

มีนักการศึกษาและหน่วยงานต่างๆ ได้กล่าวถึงการบริหารจัดการเรียนร่วมไว้อย่างหลากหลาย ดังนี้

ศูนย์พัฒนาการศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ (2543 ข, หน้า 21) ได้เสนอแนวทางการเตรียมการสำหรับการจัดการเรียนร่วมดังนี้

1. การเตรียมอาคารสถานที่เพื่อการเรียนร่วม

1.1 สถานที่ตั้งของโรงเรียน ไม่ควรอยู่ห่างจากแหล่งชุมชนมากนัก การคมนาคมสะดวกมีความพร้อมด้านสาธารณูปโภค

1.2 อาคารเรียน เป็นตัวอาคารถาวร สร้างถูกสุขลักษณะ อยู่ในสภาพใช้การได้ดีโดยมีแนวทางการจัดห้อง ดังนี้

1.2.1 ห้องเรียนสำหรับชั้นเรียนร่วม ควรมีพื้นที่ตามสภาพการใช้สอยไม่ต่ำกว่า 24-64 ตารางเมตร ทั้งนี้พิจารณาตามจำนวนนักเรียน และสภาพของความพิการของเด็กโดยจัดเป็นสัดส่วนเพื่อความสะดวกในการเรียนการสอน สะอาด อากาศถ่ายเทได้ดี มีแสงสว่างพอเหมาะ ห่างไกลจากเสียงรบกวน

1.2.2 ห้องบำบัดพิเศษ เช่น ห้องแก้ไขการพูด ห้องกายภาพบำบัด และห้องกิจกรรมบำบัด

1.2.3 ห้องเสริมวิชาการ คือ ห้องพิเศษที่มีสื่อการเรียนการสอน ที่จะช่วยเสริมการเรียนรู้สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ และมีครูที่มีความรู้ความชำนาญทางการศึกษาพิเศษประจำอยู่

1.2.4 ห้องน้ำ / ห้องส้วม ควรเพิ่มห้องน้ำสำหรับเด็กที่พิการ ทางร่างกายซึ่งต้องใช้เครื่องช่วยพยุง หรือเก้าอี้ล้อเลื่อนอย่างน้อย 1 ห้องในอาคาร ตั้งใกล้กับห้องเรียน กว้าง 4.5 ฟุต และอีก 6 ฟุต การถ่ายเทอากาศพอเพียงสิ่งอำนวยความสะดวกทางกายภาพ สำหรับเด็กพิการประเภทหู ตาและปัญญา โรงเรียนอาจใช้ร่วมกับเด็กปกติได้

2. การจัดเตรียมบุคลากร ควรจัดเตรียมบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนร่วมดังต่อไปนี้

2.1 ผู้บริหารโรงเรียน ได้แก่ ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ หรือผู้อำนวยการโรงเรียนและผู้ช่วยผู้บริหารเป็นผู้มีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้การเรียนร่วมในชั้นปกติประสบความสำเร็จได้ จะต้องได้รับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเรียนร่วมอย่างเพียงพอ เข้าใจการปฏิบัติงานที่จำเป็นต่อการเรียนการสอน ทำความเข้าใจกับบุคลากรทุกฝ่ายภายในโรงเรียนและจัดหาบริการสนับสนุนเพื่อเสริมงานเรียนร่วมให้สัมฤทธิ์ผล

2.2 ครูประจำชั้นปกติ นอกจากจะมีความรู้ในด้านการสอนเด็กปกติแล้วควรจะได้รับ การฝึกอบรมให้มีความรู้พื้นฐานและวิธีสอนเด็กพิการที่เรียนร่วมในชั้นของตน และเข้าใจวิธีการประสานงานกับบุคลากรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องด้วย

2.3 ครูประจำชั้นพิเศษ คือ ผู้ที่ทำหน้าที่สอนเด็กพิการในชั้นเรียนพิเศษเต็มเวลาหรือ บางเวลาเพื่อปรับพฤติกรรมเด็กที่มีปัญหาใน โรงเรียน ครูชั้นพิเศษนี้มีวุฒิหรือ ได้รับการฝึกอบรมมาทางสาขาวิชาการสอนเด็กพิการหรือทางการศึกษาพิเศษโดยเฉพาะ

2.4 ครูเสริมวิชาการ คือ ครูการศึกษาพิเศษที่มีหน้าที่สอนเสริม เพื่อช่วยให้การเรียนรู้ของเด็กพิการที่เรียนร่วมในชั้นปกติมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ให้ความช่วยเหลือแก่เด็กตามความต้องการและจำเป็น โดยจัดตารางการเรียนการสอนวิชาอย่างสม่ำเสมอ ครูสอนเสริมจะมีห้องเสริมวิชาการสำหรับให้เด็กพิการเข้ารับการช่วยเหลือเพื่อการแก้ไขปัญหาด้านการเรียนรู้ส่วนครูอื่นๆ เช่น ครูสอนพหุครูที่ปรึกษาครูแนะแนวครูจิตวิทยาครูสังคมสงเคราะห์ ครูผู้ประสานงาน และผู้ช่วยครูนั้น โรงเรียนควรจัดทำให้ตามความเหมาะสมกับความต้องการในการช่วยเด็กที่จัดเข้าเรียนร่วมในแต่ละประเภทได้ หรือจัดให้มีตามสภาพเศรษฐกิจของโรงเรียนและผู้ปกครองตามความเหมาะสม หรือทำการอบรมครูที่มีอยู่แล้วให้ปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวอย่างใดอย่างหนึ่งได้

3. การเตรียมนักเรียนที่มีความต้องการเป็นพิเศษ เป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับโครงการเรียนร่วมในโรงเรียนปกติ หากมีการเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กได้ดีและสมบูรณ์แล้ว ปัญหาจะเกิดขึ้นในระหว่างการเรียนรู้ร่วมจะลดน้อยลงเด็กที่จะเข้ามาในชั้นเรียนร่วมมีอยู่ 3 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

3.1 เด็กที่ได้รับการเตรียมความพร้อม หรือได้พัฒนาความสามารถแล้ว เช่น จากการเรียนฝึกพูดสำหรับเด็กหูตึงในโครงการจัดการศึกษาขั้นปฐมวัย

3.2 เด็กที่เข้ามาอยู่ในชั้นปกติแล้ว เช่น เด็กที่เข้ามาเรียนตามการศึกษาภาคบังคับโดยผู้ปกครองไม่รู้ตัวเด็กของตนบกพร่องทางสติปัญญา

3.3 เด็กที่ได้รับการส่งต่อมาจากหน่วยงานอื่น เช่น จากฝ่ายแพทย์ มูลนิธิ หรือสถานสงเคราะห์ต่าง ๆ เพื่อเข้าเรียน ฉะนั้นเด็กประเภทที่ 2-3 จึงเป็นเด็กที่ยังไม่ได้รับการเตรียมความพร้อมในการเรียนร่วมมาก่อน สำหรับการเตรียมเด็กทั้ง 2 กลุ่มนี้อาจจะต้องอาศัยการตรวจสอบค้นหาเป็นเบื้องต้นว่า เด็กแต่ละคนมีความพร้อมมากน้อยเพียงไร เพื่อที่จะได้นำมากำหนดเป็นแผนในการเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กแต่ละคน โดยใช้แผนการศึกษารายบุคคลการประเมินความพร้อมนั้นอาจจะทำได้เป็น 3 ลักษณะใหญ่ ๆ คือ

3.3.1 การพัฒนาด้านร่างกาย

3.3.2 การพัฒนาทางการศึกษา

3.3.3 การพัฒนาด้านอารมณ์และสังคม

4. การเตรียมผู้ปกครอง

4.1 การเตรียมผู้ปกครองอาจจะทำได้ด้วยวิธีต่าง ๆ ดังนี้

4.1.1 ปฐมนิเทศผู้ปกครองก่อนเปิดเรียน

4.1.2 นัดหมายและพบปะเป็นระยะ ๆ

4.1.3 ประชุมผู้ปกครองและบรรยายเกี่ยวกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

- 4.1.4 จัดส่งเอกสารทางวิชาการเกี่ยวกับเด็กพิการให้แก่ผู้ปกครอง
- 4.1.5 สนับสนุนผู้ปกครองให้ร่วมกิจกรรมในรูปของอาสาสมัคร
- 4.1.6 สนับสนุนผู้ปกครองให้รวมกลุ่มตั้งสมาคมครู - ผู้ปกครอง
- 4.2 ขอบข่ายของสาระทางวิชาการที่ผู้ปกครองควรทราบ
 - 4.2.1 สิทธิมนุษยชนที่เด็กที่มีความต้องการพิเศษควรได้รับ
 - 4.2.2 ปรัชญาการศึกษาพิเศษ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปรัชญาที่เกี่ยวกับ

การเรียนรู้ร่วม

- 4.2.3 แนวทางที่ถูกต้องในการอบรมเลี้ยงดูเด็กที่มีความต้องการพิเศษ
- 4.2.4 ระเบียบของโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ
- 4.2.5 แนวการสอน ตลอดจนรูปแบบการเรียนรู้ร่วม
- 4.2.6 แนวการประเมินผลการเรียนของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ
- 4.2.7 วิธีปฏิบัติต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่บ้าน
- 4.2.8 ลักษณะทางจิตวิทยาที่สำคัญของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ
- 4.2.9 บทบาทของผู้ปกครองในการให้ความร่วมมือแก่โรงเรียน
- 4.2.10 รายชื่อสถานศึกษา ตลอดจนหน่วยงานทั้งของเอกชน และของรัฐที่

ให้บริการแก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษ

5. การเตรียมแผนการสอนและโครงการสอน เมื่อโรงเรียนพบว่ามีความต้องการพิเศษประเภทใดประเภทหนึ่ง ซึ่งพิการระดับที่ต้องรับบริการทางการศึกษาพิเศษก็จำเป็นจะต้องพิจารณาถึงแผนการเรียนการสอนและโครงการที่จะต้องจัดให้เด็กคนนั้น โดยเฉพาะ โดยปกติเด็กที่ส่งเข้าเรียนร่วมจะต้องเรียนหลักสูตรปกติเช่นเดียวกับเด็กอื่น ๆ แต่เนื่องจากความบกพร่องของเขาอาจทำให้ไม่สามารถบรรลุจุดประสงค์บางอย่างได้ เช่น เด็กพิการไม่อาจอ่านออกเสียงอ่านทำนองเสนาะหรือร้องเพลงได้ขณะเดียวกัน เด็กตาพิการไม่อาจวาดภาพ หรือระบายสีได้จึงจำเป็นที่จะต้องศึกษาและปรับหลักสูตรใหม่ โดยการตัดสิ่งที่นักเรียนไม่สามารถเรียนได้ออกและเพิ่มเติมสิ่งที่จำเป็นอื่น ๆ เข้าไป เช่น เด็กหูพิการไม่ร้องเพลง ไม่อ่านออกเสียง แต่มาฝึกพูดฟังและอ่านริมฝีปากแทน และเด็กตาบอดก็ให้เรียนการปั้นแทนวาดภาพ – ระบายสี เป็นต้น การจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โรงเรียนควรพัฒนาหลักสูตรให้มีความเหมาะสมกับศักยภาพ และความต้องการพิเศษของเด็กเป็นรายบุคคล โดยการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individual Education Program หรือ IEP) เพื่อให้มีการดำเนินการให้ความช่วยเหลือ และการจัดการเรียนการสอนได้เหมาะสมกับความต้องการพิเศษของเด็กแต่ละประเภท แต่ละคน ครูต้องทำแผนการศึกษาเฉพาะ

บุคคลสำหรับเด็กโดยมีคณะกรรมการการศึกษาพิเศษร่วมกันวางแผนการทำงาน และสามารถปรับรูปแบบข้อมูลให้ตรงกับสภาพของโรงเรียนหรือเพิ่มเติมมากกว่า เช่น

- 5.1 ข้อมูลเกี่ยวกับเด็ก เช่น ประวัติเด็ก ประวัติสุขภาพ ประวัติทางการศึกษาเป็นต้น
- 5.2 ระดับสติปัญญา (IQ)
- 5.3 ข้อมูลทางการแพทย์
- 5.4 ระดับความสามารถ ในด้านภาษาไทย ด้านคณิตศาสตร์ ด้านการช่วยเหลือตนเอง ด้านการเคลื่อนไหว ด้านพฤติกรรม และความสามารถอื่น ๆ
- 5.5 ปัญหาของเด็ก
- 5.6 ประเภทของเด็ก
- 5.7 รูปแบบการเรียนรู้ร่วม
- 5.8 บริการที่เกี่ยวข้อง
- 5.9 ภาษาถิ่นของเด็ก
- 5.10 จุดมุ่งหมายระยะยาว (มากกว่า 1 ปี)
- 5.11 จุดมุ่งหมายระยะสั้น
- 5.12 หลักสูตรโดยย่อ
- 5.13 การวัดและประเมินผล
- 5.14 ระยะเวลาที่ใช้แผน
- 5.15 ความเห็นอื่น ๆ
- 5.16 จุดประสงค์การเรียนรู้ในแต่ละระดับที่ต้องยกเว้น (เรียนร่วมเต็มเวลา)
- 5.17 รายชื่อคณะกรรมการที่จัดทำแผน การศึกษาเฉพาะบุคคล
6. การจัดเตรียมการวัดผล และประเมินผล ควรดำเนินการดังนี้
 - 6.1 การวัดและประเมินผล จะต้องแยกเด็กที่มีความต้องการพิเศษออกจากเด็กปกติ โดยไม่นำคะแนนและจำนวนเด็กที่มีความต้องการพิเศษไปรวมกับเด็กปกติ
 - 6.2 การวัดผลจะต้องสอดคล้องกับการเรียนการสอนของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ แต่ละคน รายละเอียดกำหนดไว้ในแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลซึ่งครูผู้สอนจะทำไว้ก่อนเปิดภาคเรียนแรก ในกรณีที่เรียนร่วมกับเด็กปกติและสามารถเรียนได้เช่นเดียวกับเด็กปกติ การวัดและประเมินผลให้ใช้เกณฑ์ปกติ
 - 6.3 ในกรณีที่ได้รับการยกเว้นจุดประสงค์การเรียนรู้บางจุดประสงค์ และยกเว้นเนื้อหาบางเนื้อหา การวัดและประเมินผล ให้เป็นไปตามรายละเอียดที่กำหนดไว้ในแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลสำหรับเด็กแต่ละคน

6.4 จะต้องปรับปรุงวิธีวัดและประเมินผล ให้สอดคล้องกับความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละคนนอกจากนี้แล้วผู้บริหาร โรงเรียนยังต้องคำนึงถึงการจัดการด้านต่างๆ ที่ถือว่ามีความจำเป็นมากเพื่อที่จะให้การจัดการศึกษาประสบผลสำเร็จ ได้แก่ การกำกับ ติดตามและ นิเทศการจัดการศึกษาพิเศษ ผู้บริหาร โรงเรียน และผู้บริหารการศึกษาต้องให้ความสนใจเป็นพิเศษ เพื่อให้เกิดประสิทธิผลในการจัดการศึกษาพิเศษ การกำกับ ติดตาม และนิเทศการจัดการศึกษาพิเศษ ควรมีองค์กร หรือองค์คณะบุคคลและวิธีการกำกับติดตามและนิเทศตามความเหมาะสมองค์กรหรือ องค์คณะบุคคล การนิเทศระดับ โรงเรียนควรประกอบด้วยผู้บริหาร โรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหาร โรงเรียน ครูวิชาการเฉพาะด้านการศึกษาพิเศษ นอกจากนั้นยังต้องมีการจัดระบบข้อมูลสารสนเทศ เพราะ ข้อมูลสารสนเทศเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยให้การบริหารจัดการการศึกษาพิเศษ ดำเนินการได้ อย่างมีประสิทธิภาพหน่วยงานทุกระดับจึงจำเป็นต้องจัดให้มีระบบข้อมูลที่มีคุณภาพ ควรจัดเก็บข้อมูลเด็กที่มีความต้องการพิเศษและบุคลากรเป็นรายบุคคล เพื่อนำสารสนเทศมาใช้ในการวางแผนพัฒนาช่วยเหลือสนับสนุนการจัดการเรียนร่วม การจัดเก็บข้อมูลเด็ก อาจใช้แบบเดียวกัน กับเด็กปกติ เช่น ข้อมูลเด็กที่จัดเก็บตามการดำเนินงานตามเกณฑ์มาตรฐาน โรงเรียน แต่อาจเพิ่มเติม รายละเอียดในส่วนที่ต่างจากเด็กปกติ เช่น ความต้องการทางการศึกษาพิเศษ การบริการเสริม การช่วยเหลือทางการแพทย์ และข้อมูลที่จำเป็นด้านอื่นๆ เป็นต้น

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การเตรียมความพร้อมก่อนจัดการศึกษารูปแบบการเรียนร่วม จะต้อง คำนึงถึงปัจจัยหลายๆ ด้านประกอบกันทั้งในด้านสถานที่ บุคลากร หลักสูตร สื่อและวัสดุอุปกรณ์ ช่วยการเรียนการสอน ผู้ปกครองและตัวนักเรียน การสร้างเครือข่ายระหว่าง โรงเรียนและหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การดำเนินการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

สำหรับ สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ (กรมสามัญศึกษา, 2540, หน้า 37) ได้กล่าวถึง หลักสำคัญในการบริหารโครงการเรียนร่วมไว้ ดังต่อไปนี้

1. นโยบาย และการวางแผน

ผู้บริหารการเรียนร่วม อาจกำหนดแนวทางในการดำเนินงานการเรียนร่วมที่ชัดเจน เช่นความสำคัญของการจัดการเรียนร่วม วัตถุประสงค์ เป้าหมาย งบประมาณ วิธีการและ ผู้รับผิดชอบโครงการและดำเนินการต่าง ๆ เป็นต้น

1.1 ประชุมชี้แจงบุคลากรในหน่วยงาน ให้ตระหนักในหน้าที่ต่อการจัดการศึกษา ของชาติ ให้เห็นความสำคัญของทรัพยากรเด็ก ตลอดจนความสำคัญและประโยชน์ของการเรียนร่วม

1.2 แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานการเรียนร่วม และมอบหมายอำนาจหน้าที่ คณะกรรมการอาจจะประกอบไปด้วยผู้บริหาร โรงเรียน ผู้ช่วย หัวหน้างาน ครูปกติ และครู การศึกษาพิเศษ ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ที่เกี่ยวข้อง

1.3 กำหนดแผนดำเนินงาน ชี้แจงข้อตกลงบางประเภทของหน่วยงานนั้น ๆ
ต่อบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

2. บุคลากร

หน่วยงานที่จัดการเรียนร่วม จำเป็นต้องสรรหาบุคลากรเพื่อร่วมกันปฏิบัติงานใน
โครงการเรียนร่วมให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อาจดำเนินการดังนี้

2.1 การสรรหาครูสอนการศึกษาพิเศษ อาจดำเนินการดังนี้

2.1.1 การอาสาสมัครของบุคลากรในหน่วยงานหรือผู้บริการหน่วยงานคัดเลือก
ด้วยตนเอง บุคลากรดังกล่าวอาจมีคุณสมบัติเฉพาะหลายประการ เช่น มีความศรัทธาต่อการทำงาน
กับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ มีความอดทนสูง เสียสละ รับผิดชอบ ขยันมีน้ำใจ มีเมตตากรุณา
และมีมนุษยสัมพันธ์ดี

2.1.2 หน่วยงานใดมีบุคลากรด้านการศึกษาพิเศษไม่เพียงพอจะขอความร่วมมือ
จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยชี้แจงความจำเป็นที่จะต้องขอบุคลากร ตลอดจนระบุจำนวนนักเรียน
ที่มีความต้องการพิเศษ และหลักฐานแสดงความบกพร่องของนักเรียนซึ่งสำนักงานคณะกรรมการ
ข้าราชการครูกำหนดไว้ชัดเจนว่า ต้องได้รับการรับรองจากแพทย์เฉพาะทางหรือโรงพยาบาลของรัฐ

2.2 การรับและการพิจารณานักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ กำหนดเกณฑ์การรับ
นักเรียนโครงการเรียนร่วม โดยดำเนินการในรูปคณะกรรมการนำข้อมูลและข้อเสนอแนะจาก
ครูผู้สอน แพทย์ นักจิตวิทยาและผู้ที่เกี่ยวข้องมาประกอบการพิจารณา

3. การกำหนดจำนวนนักเรียน และจำนวนชั่วโมงการสอนสำหรับครูการศึกษาพิเศษ
ผู้บริหารโรงเรียนโครงการเรียนร่วม ต้องดูแลให้เป็นไปตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยครูที่มี
สิทธิรับเงินเพิ่มสำหรับตำแหน่งที่มีเหตุพิเศษของครูการศึกษาพิเศษกรณีเรียนร่วมพ.ศ. 2535
กล่าวคือ

3.1 ครูประจำชั้นพิเศษสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินนักเรียนที่มีความ
บกพร่องทางสายตา นักเรียนที่มีความบกพร่องทางแขน ขาและลำตัว และนักเรียนที่มีความ
บกพร่องทางสติปัญญาในระดับปัญญาอ่อน แต่ละประเภทควรมีนักเรียนไม่ต่ำกว่า 8 คน และมีชั่วโมง
การสอนไม่ต่ำกว่า 18 คาบต่อสัปดาห์ (คาบละ 50 นาที)

3.2 ครูประจำชั้นเรียนร่วมกับเด็กปกติ ควรมีนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษไม่ต่ำกว่า
3 คน และนอกจากมีชั่วโมงสอนตามตารางสอนปกติแล้ว ต้องมีชั่วโมงสอนเสริมวิชาการให้แก่เด็ก
การศึกษาพิเศษ โดยเฉพาะอีกไม่น้อยกว่า 9 คาบต่อสัปดาห์

3.3 ครูเสริมวิชาการ ควรมีนักเรียนรับผิดชอบไม่ต่ำกว่า 6 คน และมีชั่วโมงสอน
ไม่ต่ำกว่า 18 คาบต่อสัปดาห์

3.4 ครูเดินสอน ควรเดินสอนนักเรียนตามโครงการเรียนร่วมต่างๆ อย่างน้อยจำนวน 2 โรงเรียน มีนักเรียนรวมกันไม่ต่ำกว่า 3 คนและมีชั่วโมงสอนรวมกันไม่ต่ำกว่า 18 คาบต่อสัปดาห์ ผู้บริหาร ควรจัดให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ได้มีโอกาสเรียนร่วมกับเด็กปกติ ซึ่งมีครูปกติ เป็นผู้สอนในบางวิชา หรือตามความสามารถของให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษแต่ละคน รวมทั้งส่งเสริมให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษได้มีโอกาสร่วมกิจกรรมที่ทางโรงเรียนจัดขึ้น เพื่อให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษได้มีโอกาสเรียนรู้ และสามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมของเด็กปกติได้มากที่สุด

4. การปกครองดูแลครูการศึกษาพิเศษของหน่วยงาน ผู้บริหารในโรงเรียนที่จัดการเรียนร่วม มีหน้าที่ปกครองดูแลครูที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาพิเศษ ให้เป็นไปตามกฎระเบียบต่างๆ หรือข้อตกลงของหน่วยงาน มอบหมายการทำงานหรือหน้าที่พิเศษให้ตามความเหมาะสมควบคุมดูแล และให้คำปรึกษาเกี่ยวกับงานวิชาการและงานอื่นๆ พิจารณาและสนับสนุนให้ครูได้รับสิทธิอันพึงจะได้ เช่น ค่ารักษาพยาบาล ค่าเล่าเรียนบุตร ค่าเช่าบ้าน เงินเพิ่มพิเศษสำหรับตำแหน่งที่มีเหตุพิเศษ ของการศึกษาพิเศษ การขอมิบัติประจำตัวข้าราชการ การขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ การลา การย้าย การเข้ารับการอบรม การศึกษาดูงานการเสนอขอความดีความชอบ การขอปรับปรุง เพื่อเลื่อนระดับ เป็นต้น

5. แนวปฏิบัติต่าง ๆ สำหรับครูที่สอนในชั้นเรียนร่วม จะต้องมีความวิริยะอุตสาหะในการปฏิบัติงานเป็นพิเศษ ศึกษาค้นคว้าหาความรู้และประสบการณ์ให้กับตนเอง การทำงานอย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพ ซึ่งอาจจะปฏิบัติได้โดยรับนโยบายจากผู้บริหาร โรงเรียนจัดทำแผนปฏิบัติงานของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของอนุมัติแผนปฏิบัติงาน จัดทำปฏิทินแผนปฏิบัติงาน และปฏิบัติงานตามแผนที่ได้รับอนุมัติ

6. การพบผู้ปกครอง บุคลากรในโรงเรียนโครงการเรียนร่วม ควรพบปะผู้ปกครองของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเป็นครั้งคราว โดยอาจแจ้งนโยบายการจัดการเรียนร่วมแจ้งผลการเรียนและปัญหาต่าง ๆ ของนักเรียน แจ้งปัญหาและอุปสรรคทั้งขอความร่วมมือให้ผู้ปกครอง ช่วยกันดูแลและช่วยเหลือนักเรียน ตลอดจนการร่วมกันพัฒนาการเรียนร่วมให้เจริญก้าวหน้า ซึ่งลักษณะการพบปะผู้ปกครองอาจจัดได้โดยการประชุมผู้ปกครองทั้งหมดประจำภาคเรียน / ปี

7. การประสานงานและการประชาสัมพันธ์ โรงเรียนควรติดต่อประสานงานกับหน่วยงานอื่นๆ เช่น โรงเรียนในกลุ่ม โรงพยาบาล สถาบันการศึกษาระดับสูง มูลนิธิ สมาคม ตลอดจนชุมชนต่าง ๆ เพื่อขอความร่วมมือในการดำเนินงานและสนับสนุน โดยเฉพาะด้านทรัพยากรและสิ่งอำนวยความสะดวกต่อการเรียนการสอน หรือประชุมเฉพาะผู้ปกครองนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเชิญผู้ปกครองของนักเรียนที่มีปัญหามาพบ การออกเยี่ยมบ้านนักเรียนเพื่อให้การปฏิบัติงานตาม

โครงการมีประสิทธิภาพ และบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ นอกจากนี้ยังต้องสร้างโอกาสสนับสนุนให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ มีโอกาสร่วมแสดงกิจกรรมต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกหน่วยงาน เพื่อจะได้มีโอกาสปรับตัวและได้แสดงความสามารถให้บุคลากรหรือชุมชนอื่นๆ ได้ยอมรับ เช่น สนับสนุนให้เด็กเข้าร่วมแข่งขันกีฬา การประกวดวาดภาพ การร่วมจัดนิทรรศการ การสาธิตผลงาน การร่วมแสดงบนเวที การเข้าค่ายพักแรม เป็นต้น

8. หลักสูตรและการประเมินผล ผู้บริหารควรพิจารณาหลักสูตรให้มีความเหมาะสมกับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษแต่ละคนให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนต่อไป บุคลากรผู้สอนจึงควรศึกษาสิ่งเหล่านี้ คือ แผนการศึกษาเฉพาะบุคคล หลักสูตร จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา กระบวนการเรียนการสอน การติดตามผลและรายงานผลให้เป็นไปตามเป้าหมาย เช่น แต่งตั้งผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ หัวหน้าครูการศึกษาพิเศษ โดยอาจจะให้ครูผู้สอนประเมินผลตนเอง ประเมินผลซึ่งกันและกันหรือมีหัวหน้างานเป็นผู้แทนโดยมีข้อเสนอแนะในการพัฒนางานหรือปรับปรุงแก้ไขเกี่ยวกับการเรียนการสอน ให้ผู้รับการนิเทศรับทราบเพื่อนำไปแก้ไขและรายงานให้ผู้บริหารทราบต่อไป

9. งบประมาณการบริหาร โครงการ ผู้บริหารต้องจัดสรรงบประมาณสำหรับการบริหารโครงการเรียนร่วม เช่น เกี่ยวกับการบริหารการศึกษาของเด็กปกติ ทั้งนี้เพราะว่าเด็กที่มีความต้องการพิเศษหรือเด็กปกติเมื่อมาอยู่โรงเรียนเดียวกัน ก็ต้องอยู่ภายใต้การนำของผู้บริหารคนเดียวกัน ดังนั้นผู้บริหารจะต้องจัดสรรงบประมาณในการดำเนินงานของโครงการเรียนร่วมด้วยซึ่งได้แก่ งบประมาณด้านอาคารสถานที่ วัสดุครุภัณฑ์ สื่อการเรียนการสอน ค่าซ่อมแซมและบำรุงรักษา ตลอดจนงบประมาณสำหรับบริการพิเศษที่จำเป็นจะต้องจัดให้นักเรียน เช่น ห้องกายภาพบำบัด ห้องเสริมวิชาการและอื่นๆ งบประมาณในการบริหาร โครงการอาจได้มาจากรัฐบาลองค์กรต่าง ๆ และผู้มีจิตศรัทธาทั้งในและต่างประเทศ

10. การประเมินผลการดำเนินงานโครงการเรียนร่วม ผู้บริหารควรดำเนินการประเมินผล การจัดโครงการเรียนร่วมเป็นระยะ ๆ อย่างไม่เป็นทางการ เช่น การเยี่ยมชมชั้นเรียนร่วมการพบปะสนทนากับครูการศึกษาพิเศษและครูประจำชั้นเรียนร่วม ตลอดจนผู้ปกครองและเด็กที่มีความต้องการพิเศษอย่างสม่ำเสมออย่างน้อยควรกระทำทุกสัปดาห์ การประเมินผลโครงการเรียนร่วมประจำปีการศึกษา มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหารวบรวมปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อความสำเร็จและสรุปแนวทางในการปรับปรุงแก้ไข ซึ่งจะเป็นข้อมูลสนับสนุนการดำเนินงานในโครงการระยะต่อไป ดังนั้นการประเมินผลโครงการเรียนร่วมประจำปีผู้บริหารจึงควรพิจารณาองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับปัญหาและความสำเร็จของการดำเนินงาน

นอกจากนั้นแล้ว สมยศ ค่ายแก้ว (2548, หน้า 3) ได้กล่าวถึงการบริหารจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนในโครงการ โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม โดยเน้นบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียน ที่สำคัญคือ การกำหนดยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาพิเศษในโรงเรียนให้สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวง การจัดทำข้อมูลและสารสนเทศของโรงเรียนอย่างเป็นระบบและเป็นปัจจุบัน การพัฒนาบุคลากรในโรงเรียนให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาพิเศษ การคัดกรองเด็กที่มีความบกพร่องที่ต้องการการศึกษาพิเศษในโรงเรียน การจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลให้แก่เด็กที่มีความบกพร่องที่ต้องการการศึกษาพิเศษ การจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของเด็กที่มีความบกพร่องที่ต้องการการศึกษาพิเศษในโรงเรียน ตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล การปรับสภาพแวดล้อม บรรยากาศ จัดและส่งเสริมให้นักเรียนได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ ความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ตามความต้องการจำเป็นของแต่ละบุคคล วิจัย การวิจัยและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ เด็กที่มีความบกพร่องที่ต้องการการศึกษาพิเศษในโรงเรียน การนิเทศ ติดตาม ประเมินผลและรายงานผลการดำเนินงานตามโครงการ โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม การสร้างและพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการเรียนร่วม ในโรงเรียน โครงการโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม

สรุปได้ว่า การบริหารการเรียนร่วมในโรงเรียน ผู้บริหารมีหน้าที่ดำเนินงานตามโครงการให้พัฒนาควบคู่ไปกับงานปกติที่ดำเนินการอยู่ ในการบริหารงานในโครงการเรียนร่วมอาจมีปัญหาและความยุ่งยากซับซ้อนอยู่บ้าง เนื่องจากต้องอาศัยบุคลากร อุปกรณ์ช่วยพิเศษ สื่อการสอนและความร่วมมือจากหลาย ๆ หน่วยงานมาร่วมกันดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายรวมถึง เป็นการบริหารจัดการศึกษาให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษได้เรียนร่วมกับนักเรียนทั่วไป สิ่งที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งที่จะช่วยให้การจัดการเรียนร่วมบรรลุตามเป้าหมาย คือ การบริหารโดยใช้รูปแบบการบริหารจัดการเรียนร่วมที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ซึ่งควรมีองค์ประกอบครอบคลุมทุกด้าน ทั้งด้านนักเรียน สภาพแวดล้อม กิจกรรมการเรียนการสอน และเครื่องมือที่ใช้ในการบริหาร ซึ่งสามารถตอบสนองความต้องการจำเป็นของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษได้อย่างมีประสิทธิภาพเช่นกัน

เอกสารเกี่ยวกับการบริหารจัดการเรียนร่วมสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น โดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT Framework)

พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และฉบับแก้ไข พ.ศ. 2545 ในมาตรา 10 ได้กล่าวไว้ชัดเจน ในภารกิจที่รัฐต้องจัดการศึกษาสำหรับบุคคลที่บกพร่องด้านต่างๆ โดยเฉพาะในวรรค 3 กำหนดว่าการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการให้จัดตั้งแต่แรกเกิดหรือทันทีที่พบความพิการ เป็นจุดใหญ่

ที่ทำให้เกิดการตื่นตัวในเรื่องการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการ และในปี พ.ศ. 2542 นั้นเองที่ กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดให้เป็นปีการศึกษาเพื่อคนพิการ มีนโยบายว่า คนพิการทุกคนที่อยากเรียนต้องได้เรียน มีการตื่นตัวมากในช่วงนั้นที่จะทำให้โรงเรียนทุกโรงเรียนสามารถสอนเด็กพิเศษได้ มีโรงเรียนทั่วไปที่จัดการเรียนร่วม และการจัดการเรียนร่วมนี้ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานที่ทำงานด้านการศึกษาพิเศษในการเตรียมเด็กพิการให้ได้รับการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม แต่จากการติดตามผลการดำเนินการที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน พบว่า โรงเรียนทั่วไปยังมีความปัญหาในการบริหารจัดการเรียนร่วม และเกิดจากโรงเรียนยังไม่มีความรู้และขาดทักษะในการจัดการศึกษาเรียนร่วม จึงเป็นที่มาของการพัฒนาระบบโครงสร้างซีท (SEAT Framework) เพื่อศึกษาว่าอะไรคือปัจจัยสำคัญใหญ่ๆ ที่จะช่วยให้การบริหารจัดการโรงเรียนเรียนร่วมนี้ดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้เด็กพิการสามารถเรียนร่วมได้อย่างมีความสุข และมีการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของแต่ละบุคคล (เบญจา ชลธารันนท์, 2546)

เบญจา ชลธารันนท์ (2546) ได้กล่าวถึงการบริหารจัดการเรียนร่วมตามโครงสร้างซีท ไว้ดังนี้

1. S - Students หมายถึง นักเรียนที่มีความพิการหรือที่มีความบกพร่อง และนักเรียนทั่วไป โรงเรียนควรเตรียมความพร้อมของนักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม ดังนี้

1.1 เตรียมความพร้อมนักเรียนพิการ หรือที่มีความบกพร่องสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น ควรเตรียมทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต ได้แก่ การทำความคุ้นเคยกับสภาพแวดล้อมและการเคลื่อนไหว (Orientation and Mobilities : O&M) เพื่อให้เด็กมีความสามารถในการดำรงชีวิตอิสระ (Independent living) และช่วยเหลือตนเองได้มากที่สุดและเร็วที่สุด ทักษะการเขียน – อ่านอักษรเบรลล์ การใช้คอมพิวเตอร์ เครื่องพิมพ์ดีด และการใช้เครื่องเบรลล์เลอร์ (เครื่องพิมพ์ดีดสำหรับบุคคลที่บกพร่องทางการเห็น) เพื่อให้เด็กมีความสามารถในการเรียนมากขึ้น

1.2 เตรียมความพร้อมนักเรียนทั่วไป ทางโรงเรียนจะต้องเตรียมความพร้อมโดยการให้ข้อมูลเพื่อให้นักเรียนทั่วไปมีความรู้ ความเข้าใจ เกิดการยอมรับ สามารถให้ความช่วยเหลือและปฏิบัติต่อนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องอย่างถูกวิธีและเท่าที่จำเป็น ครูอาจจัดสถานการณ์จำลองให้นักเรียนทดลองเป็นคนพิการและทำกิจกรรมต่าง ๆ จากนั้นให้อภิปรายถึงความรู้สึกของนักเรียนแต่ละคน กิจกรรมเช่นนี้จะช่วยให้นักเรียนทั่วไปได้เข้าใจถึงความคับข้องใจ ความไม่สะดวก และความลำบากของเพื่อนพิการหรือที่มีความบกพร่องมากขึ้น กิจกรรมอื่นที่ช่วยให้นักเรียนทั่วไปเข้าใจและยอมรับเพื่อนพิการหรือที่มีความบกพร่องมากขึ้น เช่น การเชิญผู้ทำงานเกี่ยวข้องกับเด็กพิการมาบรรยายให้ฟัง พร้อมทั้งให้ดูภาพยนตร์ สไลด์ แผ่นภาพ บทความ และสื่อ

อื่นๆ ประกอบ เปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามปัญหาต่าง ๆ การจัดนิทรรศการ หนังสือและเรื่องราวเกี่ยวกับคนพิการหรือที่มีความบกพร่อง เพื่อให้นักเรียนในชั้นเรียนและนักเรียนทุกคนในโรงเรียน ได้มีโอกาสเรียนรู้ การทัศนศึกษาสถานที่ดูแลคนพิการหรือที่มีความบกพร่องเพื่อให้นักเรียนได้เห็น และเรียนรู้ว่าคนพิการหรือที่มีความบกพร่องมีความเป็นอยู่อย่างไร นอกจากนี้ควรสอนทักษะการช่วยเหลือเบื้องต้นในการช่วยเหลือเพื่อนพิการหรือที่มีความบกพร่องเบื้องต้นให้กับนักเรียนทั่วไปด้วย

2. E - Environment สภาพแวดล้อม แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

2.1 สภาพแวดล้อมทางกายภาพ ควรปรับสภาพแวดล้อมโดยใช้หลักวิชาการ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น สายตาเลือนราง ควรมีโคมไฟที่โต๊ะเรียนและจัดให้นักเรียนมานั่งแถวหน้าสุด รวมทั้งไม่ให้แสงสะท้อนจากหน้าต่างเข้ามารบกวนเวลาขณะที่นักเรียนดูกระดานดำ นอกจากนี้จะต้องมีการบริหารจัดการตารางเวลาเรียนและห้องเรียน เช่น ห้องเรียนสำหรับการเรียนร่วมควรอยู่ชั้นล่างของอาคาร พื้นห้องเรียนควรราบเรียบ ควรคำนึงถึงการถ่ายเทของอากาศ แสงจากธรรมชาติ แสงไฟ เป็นต้น

2.1.1 เกณฑ์มาตรฐานการจัดภายนอกอาคาร มีดังนี้

2.1.1.1 ทางเข้า บริเวณทางเข้าที่ใช้ในเวลากลางวันควรมีแสงสว่างไม่น้อยกว่า 5 แรงเทียน เพื่อช่วยให้นักที่มีสายตาเลือนรางมองเห็น ได้ชัดเจนขึ้น พื้นผิวทางเข้าควรปราศจากใบไม้ ขยะ และวัสดุชิ้นเล็ก ๆ ที่อาจทำให้ลื่นหรือสะดุดหกล้มได้

2.1.1.2 ทางเดิน สำหรับคนที่สายตาเลือนราง สีและลวดลายของทางเดินควรเป็นแบบง่าย ๆ เพื่อไม่ให้เกิดความสับสนควรมีที่สังเกตตรงทางเดินที่ไม่สะท้อนแสงตลอดแนวขอบทางเดินซึ่งกว้างไม่ต่ำกว่า 0.610 เมตร ควรใช้วัสดุที่มีพื้นผิวแตกต่างกันตรงทางแยกจะช่วยคนที่มียาตาเลือนรางได้ดีขึ้น

2.1.1.3 ทางข้าม ควรมีสัญลักษณ์เตือนที่เห็นได้ชัดเจนตรงขอบทางลาดควรมีพื้นผิวและสีที่แตกต่างออกไป อาจไม่ต้องใช้สีเทา แต่ใช้วัสดุที่แตกต่างออกไป

2.1.1.4 ดันไม้ หลีกเลี่ยงการปลูกต้นไม้ที่ให้ผลหรือเมล็ดที่มีหนามซึ่งอาจร่วงตกลงพื้น หรือปลูกต้นไม้ที่มีรากโผล่เหนือพื้นดินใกล้ทางเดิน เช่น มะพร้าว สน ไทร เป็นต้น ควรจัดการไม่ให้ส่วนต่าง ๆ ของต้นไม้เลื้อยคลุมพื้นทางเดิน หากบริเวณนั้นมีสิ่งที่จะก่อให้เกิดอันตรายควรมีการเตือนไว้ตรงทางเข้า ควรปลูกต้นไม้ห่างจากทางเดินอย่างน้อย 2.140 เมตร (7 ฟุต) เพื่อไม่ให้กีดขวาง และมีรั้ว อิฐ ซีเมนต์ ล้อมรอบบริเวณต้นไม้สูงพอที่จะป้องกันไม่ให้คนพิการตกลงไปในหลุมปลูกต้นไม้

2.1.1.5 ร่องน้ำ ไม่ควรมีร่องน้ำบนทางเดิน หากจำเป็นต้องมี ควรมีช่องตะแกรงปิดร่องน้ำ ช่องตะแกรงไม่ควรกว้างเกิน 1.30 เซนติเมตร (1/2 นิ้ว) เพื่อป้องกันไม่ให้ปลายไม้เท้าตกลงไปในช่องตะแกรง

2.1.2 เกณฑ์มาตรฐานภายในอาคาร มีดังนี้

2.1.2.1 ประตู ประตูแต่ละบานควรกว้างอย่างน้อย 0.815 เมตร (32 นิ้ว) ควรมีวัสดุพวยกขาทางด้านล่างของประตูสูงขึ้นจากพื้น 0.460 เมตร (18 นิ้ว) เพื่อให้สามารถใช้ไม้เท้าดันได้ ที่ตั้งประตูควรมีสื่อที่แตกต่างจากส่วนอื่นของประตูเพื่อคนที่มีสายตาเลือนรางเห็นได้ง่าย หากเป็นประตูกระจกควรมีเครื่องหมายบอกไว้เช่น ใช้สีที่ตัดกับสีของประตู เพื่อช่วยให้นักเรียนที่มีสายตาเลือนรางมองเห็นได้ชัดขึ้น และควรมีสัญลักษณ์เตือนว่าเป็นธรณีประตู เช่น ใช้สีแดงตัดกัน เป็นต้น

2.1.2.2 บันได ควรมีสัญลักษณ์เตือนที่สัมผัสได้เพื่อบอกให้ทราบว่าทางเดินข้างหน้าจะเป็นบันไดลงไปสู่ชั้นล่าง ควรมีราวจับ 2 ข้างของบันได

2.1.2.3 พื้น ควรเป็นพื้นเรียบแต่ไม่ลื่น ทำด้วยวัสดุที่ไม่กะเทาะหรือหลุดง่าย พื้นที่ดีที่สุดควรเป็นพื้นยาง ไม่ควรใช้วัสดุที่เป็นมัน และสะท้อนแสง และหากพื้นบริเวณใดเป็นอันตรายต่อนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นควรมีสัญลักษณ์เตือนบอกที่สามารถสัมผัสได้

2.1.2.4 แสงสว่าง ควรใช้ไฟที่มีแสงสว่างมากกว่าปกติ ควรใช้วัสดุที่พื้นผิวมีคุณสมบัติในการจัดแสงสะท้อน แสงส่องเข้าตาหรือเงา และควรใช้แสงสว่างบอกตำแหน่งบันได ราวจับทางแยก นอกจากนี้ควรหลีกเลี่ยงการใช้ไฟกระพริบ

2.1.2.5 ห้องน้ำ ควรมีแสงสว่างอย่างน้อย 30 แรงเทียน ก๊อกน้ำควรมีสื่อชัดเจนหรือตัวอักษรนูนขึ้นมาให้สัมผัสได้

2.1.2.6 โทรศัพท์ ควรใช้แสงสว่างอย่างน้อย 50 แรงเทียนส่องตรงที่หมุนและที่บอกวิธีใช้ และควรมีตัวเลขนูนหรืออักษรเบรลล์กำกับตรงที่หมุนหรือกดตัวเลข

2.1.2.7 สวิตช์ไฟและปุ่มต่างๆ ควรมีอักษรเบรลล์กำกับ และติดสติ๊กเกอร์ที่มีสื่อชัดเจนเพื่อให้นักเรียนที่มีสายตาเลือนรางมองเห็นได้

2.1.2.8 ระบบเตือนภัย ควรติดระบบเตือนภัยที่มองเห็นได้ เป็นแสงกระพริบน้อยกว่า 5 ครั้งต่อวินาที มีประตูทางออกฉุกเฉินจัดไว้ให้นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นสามารถสัมผัสและทราบได้ว่าเป็นประตูทางออกฉุกเฉิน

2.1.2.9 ลิฟท์ ควรมีอักษรเบรลล์กำกับที่ปุ่มกดและมีเสียงบอกว่าลิฟท์ขึ้นหรือลง และลูกศรบอกว่าขึ้นหรือลง ควรมีแสงที่เห็นได้ชัดเจนเมื่อกดควรมีเสียงบอกว่าลิฟท์ขึ้นลงถึงชั้นไหนและควรมีแสงสว่างภายในลิฟท์อย่างน้อย 5 แรงเทียน

2.2 บุคคลที่เกี่ยวข้องในสภาพแวดล้อมของเด็ก ได้แก่ พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู และบุคลากรอื่นในโรงเรียน โรงเรียนทั่วไปที่มีการจัดการเรียนร่วม ผู้บริหารจะเป็นผู้มีบทบาทสำคัญยิ่งในโรงเรียนที่จะเป็นผู้นำและสร้างบรรยากาศของการยอมรับนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องเรียนร่วมในโรงเรียน หากทางโรงเรียนมีการจัดตั้งคณะกรรมการโรงเรียนไว้แล้ว ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องนำเสนอเรื่องการจัดการเรียนร่วมให้คณะกรรมการโรงเรียนทราบและพิจารณาแต่งตั้งคณะกรรมการจัดการเรียนร่วมประจำโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหาร ผู้เชี่ยวชาญ ครูทั่วไป ครูการศึกษาพิเศษ พ่อแม่ ผู้ปกครอง และบุคลากรภายนอก เพื่อกำหนดนโยบายในการจัดการเรียนร่วม แนวทางการดำเนินงาน บทบาทและหน้าที่ของบุคลากรทุกคนในโรงเรียน และรูปแบบการจัดการเรียนร่วม

3. A – Activities เป็นกิจกรรมการเรียนการสอนภายในและภายนอกห้องเรียน

3.1 การบริหารจัดการหลักสูตร แบ่งออกเป็น

3.1.1 การปรับหลักสูตรทั่วไป คือ ปรับหลักสูตรที่ใช้กับนักเรียนทั่วไปมาใช้กับนักเรียนที่มีความบกพร่อง สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นควรปรับจากการวาดรูปมาเป็นการปั้นแทน

3.1.2 การจัดทำหลักสูตรเพิ่มเติม สอนทักษะเฉพาะที่จำเป็นให้แก่นักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่อง ได้แก่ ทักษะการดำรงชีวิต ทักษะการอ่านเขียนอักษรเบรลล์ ทักษะการทำ ความคุ้นเคยกับสภาพแวดล้อมและการเคลื่อนไหว ทักษะการใช้แว่นขยาย

3.2 แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Program : IEP) เป็นแผนการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่อง ซึ่งมีรายละเอียดเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาที่นักเรียนที่มีความบกพร่องต้องการ โดยให้มีการจัดสรรงบประมาณแต่ละปีเป็นเงินอุดหนุนสำหรับคนพิการในอัตราที่มากกว่า แต่ไม่เกิน 5 เท่าของเงินอุดหนุนด้านสื่อและวัสดุการศึกษาที่จัดสรรให้แก่เด็กทั่วไปต่อคน

3.3 แผนการสอนเฉพาะบุคคล (Individual Implementation Plan : IIP) เป็นแผนการสอนที่จัดขึ้นเฉพาะเจาะจงสำหรับนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องคนนั้น ๆ ในวิชา หรือทักษะที่เป็นจุดอ่อน แผนการสอนเฉพาะบุคคลนี้จัดทำขึ้นเพื่อช่วยให้นักเรียนบรรลุจุดประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ใน IEP

3.4 การตรวจสอบทางการศึกษา (Education Assessment) หมายถึง กระบวนการที่ใช้วิธีการต่าง ๆ หลายวิธี ในการรวบรวมข้อมูลทั้งหมดที่เกี่ยวกับนักเรียน โดยมีวัตถุประสงค์ในการที่จะกำหนดปัญหาและหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับปัญหา 3 ด้าน คือ ด้านวิชาการ พฤติกรรม และร่างกาย รวมทั้งตัดสินใจเกี่ยวกับนักเรียนในเรื่องการส่งต่อ และการประเมินความก้าวหน้าของนักเรียน

3.5 เทคนิคการสอน ที่ควรนำมาใช้กับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น มีดังนี้

3.5.1 การวิเคราะห์งาน (Task Analysis) เป็นเทคนิคการสอน และเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบหรือประเมินเด็กว่ามีทักษะในเรื่องนั้น ๆ แล้วหรือไม่

3.5.2 การสอน โดยเพื่อนช่วยสอน (Peer Tutoring) เป็นวิธีการสอนที่ให้เพื่อนนักเรียนช่วยสอนให้เพื่อนเกิดการเรียนรู้ในเรื่องต่าง ๆ แบบตัวต่อตัว โดยเพื่อนช่วยสอนอาจเป็นนักเรียนชั้นสูงกว่าหรือนักเรียนชั้นเดียวกันอายุเท่ากันแต่มีความสามารถสูงกว่ามาช่วยสอน

3.5.3 ระบบเพื่อนช่วยเพื่อน (Buddy System) ในการเรียนการสอนยังต้องอาศัยความร่วมมือของเพื่อนนักเรียนทุกคนในการส่งเสริมกำลังใจและช่วยเหลืออำนวยความสะดวกเพื่อนนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องในเรื่องทั่วไป เช่น นำทางไปห้องเรียน ห้องน้ำ และโรงอาหาร อ่านหนังสือบนกระดานหรือแผ่นใส สื่อสารกับผู้อื่น เขียนตัวอักษรปกติให้ เป็นต้น

4. T - Tools เครื่องมือ หมายถึง สิ่งที่นำมาเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการเรียนร่วม ช่วยให้นักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องเกิดการเรียนรู้และดำรงชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด เป็นการช่วยสนับสนุนให้นักเรียนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ เครื่องมื่อดังกล่าว หมายถึง

4.1 นโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป็นการกำหนดทิศทางในการปฏิบัติงานและระบบการให้บริการที่ชัดเจนทำให้บุคลากรทุกคนในโรงเรียนและบุคคลทั่วไป รวมทั้งพ่อแม่รับรู้ ว่าโรงเรียนมีโครงการเรียนร่วม ซึ่งควรกำหนดให้สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ในด้านนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ แนวทางการดำเนินงาน

4.2 สิ่งอำนวยความสะดวก (Accessibility) หมายถึง อุปกรณ์ เครื่องมือ โครงสร้างทางสถาปัตยกรรม สิ่งแวดล้อม เพื่อช่วยให้คนพิการแต่ละประเภทได้รับการศึกษาโดยสะดวกและสอดคล้องตามความจำเป็นของแต่ละบุคคล สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น ได้แก่

- ไม่เท้าขาว
- เครื่องบอกทิศทางซึ่งแสดงผลโดยอักษรเบรลล์
- เครื่องพิมพ์คัดอักษรเบรลล์
- เครื่องแสดงผลอักษรเบรลล์

- เครื่องคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคลชนิดเป็นพิมพ์เป็นระบบอักษรเบรลล์
- เครื่องพิมพ์ดีดอักษรเบรลล์ด้วยระบบคอมพิวเตอร์
- เครื่องเทปคาสเซตสำหรับเปิดฟังหนังสือเสียง
- แวนชยายสำหรับบุคคลสายตาเลือนราง
- เครื่องโทรทัศน์วงจรปิดเพื่อขยายภาพ
- เครื่องคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคล
- เครื่องเปิดฟังหนังสือเสียงชนิดแผ่นระบบเคซี
- เครื่องอ่านหนังสือสำหรับบุคคลที่บกพร่องทางการเห็น
- โปรแกรมคอมพิวเตอร์อ่านหนังสือสำหรับบุคคลที่บกพร่องทางการเห็น
- โปรแกรมคอมพิวเตอร์สังเคราะห์เสียง
- โปรแกรมคอมพิวเตอร์ขยายภาพทับอักษร
- โปรแกรมคอมพิวเตอร์อ่านจอภาพ
- โปรแกรมคอมพิวเตอร์แปลทั้งจากสื่อสิ่งพิมพ์เป็นอักษรเบรลล์ และจากอักษร

เบรลล์เป็นสื่อสิ่งพิมพ์

4.3 สื่อ หมายถึง สื่อทางการศึกษา ได้แก่ วัสดุ อุปกรณ์ เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาหรือเครื่องมือช่วยให้คนพิการเกิดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสมเกิดความเข้าใจดีขึ้นและรวดเร็ว สื่อสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น ได้แก่

- หนังสือเสียง เช่น แถบเสียง แผ่นเสียง แผ่นซีดี หรือที่จัดเก็บในวัสดุอื่น
- หนังสืออักษรเบรลล์
- หนังสือหรือภาพขยายใหญ่
- โปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI)
- แผนภาพนูน ภาพต่างสัมผัส หรือภาพขยายใหญ่
- สื่อการสอนรูปทรงเรขาคณิต
- เครื่องคำนวณที่แสดงผลโดยอักษรเบรลล์ อักษรตัวใหญ่ หรือเสียง
- ชุดเครื่องมือเรขาคณิตและอุปกรณ์เขียนเส้นและภาพนูน
- อุปกรณ์พลศึกษา เครื่องเล่นกีฬา และนันทนาการสำหรับนักเรียน
- พจนานุกรมระบบเสียง
- เครื่องเขียนอักษรเบรลล์ด้วยมือ ชนิดพกพา
- นาฬิกาบอกเวลา ชนิดแสดงผลเป็นอักษรเบรลล์และอักษรตัวใหญ่

หรือเสียง

- ปากกาเส้นหนาหรือสีเข้มเป็นพิเศษ

4.4 ความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น ได้แก่

- การปรับเนื้อหา หลักสูตร เทคนิคการสอน การประเมินผล
- การจัดอาสาสมัคร
- การแนะแนวครอบครัว

4.5 ครูการศึกษาพิเศษ ครูสอนเสริม หรือครูสอนนักเรียนที่มีความบกพร่องในชั้นเรียนพิเศษในโรงเรียนทั่วไป

ดังนั้นอาจกล่าวสรุปได้ว่า การบริหารจัดการเรียนร่วมสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น โดยใช้โครงสร้างชีวิต เป็นการบริหารจัดการที่เป็นระบบ และมีการบูรณาการองค์ประกอบทุกด้าน ทั้งนักเรียน สิ่งแวดล้อม กิจกรรมการเรียนการสอน และเครื่องมือในการบริหาร เพื่อสนองตอบความต้องการจำเป็นพิเศษของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นเป็นเฉพาะบุคคล ทำให้เกิดผลต่อประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาให้แก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษที่เข้ามาเรียนร่วมกับนักเรียนปกติใน โรงเรียนปกติมากยิ่งขึ้น

เอกสารเกี่ยวกับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น

ความหมายและลักษณะของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น

พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพของคนพิการ พ.ศ.2534 ได้ให้คำจำกัดความของคนบกพร่องทางการมองเห็นว่า

คนพิการทางการมองเห็น ได้แก่

ก. คนที่มีสายตาข้างที่ต่ำกว่า เมื่อใช้แว่นสายตาธรรมดาแล้วมองเห็นน้อยกว่า 6/18 หรือ 20/70 ลงไป จนมองไม่เห็นแม้แต่แสงสว่าง หรือ

ข. คนที่มีลานสายตาแคบกว่า 30 องศา (ราชกิจจานุเบกษา, 2537)

นอกจากนี้ยังมีคำนิยามในแง่ของกฎหมาย สังคม การแพทย์ และการศึกษา ดังนี้

1. บกพร่องทางการเห็นในแง่การศึกษา หมายถึง ผู้ที่มีสายตาพิการจนกระทั่งไม่สามารถได้รับการรักษาให้ใช้สายตาได้ (ไม่สามารถอ่านและเขียนหนังสือของคนปกติได้ ต้องใช้ตัวอักษรพิเศษ คือ อักษรเบรลล์ การศึกษาต้องใช้ประสาทสัมผัสทางหู มือ ผิวหนัง และกลิ่นเนื้อเป็นสำคัญ

สำหรับคนที่มองไม่เห็นบางส่วน หรือเรียกว่าบกพร่องทางการเห็นบางส่วน หรือมองเห็นเลือนราง หรือมองเห็นรางๆ ที่เรียกกันว่า Partially sighted หรือ Partially blind นั้น คือ คนที่ยังสามารถได้รับการศึกษาโดยใช้สายตาได้ ไม่ต้องใช้อักษรเบรลล์ แต่ต้องใช้ตัวอักษรขนาดใหญ่ หรือ สื่อการเรียนการสอนบางอย่างขนาดพิเศษ หรือสามารถอ่านตัวหนังสือธรรมดาได้ในปริมาณที่จำกัด หรือในสถานการณ์พิเศษ หรือต้องใช้แว่นขยาย

2. บกพร่องทางการเห็นในแง่การแพทย์และในแง่กฎหมาย ด้านการแพทย์ของอเมริกาคำหนดว่า ถ้าสมรรถภาพการเห็นมีน้อยกว่า 10 % ของคนปกติทั่วไปแล้วถือว่าเป็นบกพร่องทางการเห็น ทั้งนี้พิจารณาสมรรถภาพทั้งในด้านระยะทางที่มองเห็น และ ในด้านความกว้างของการมองเห็นที่เรียกว่า “ลานสายตา” ตลอดจนคุณภาพที่มองเห็นชัดเจนถูกต้องใกล้เคียงกับความเป็นจริงเพียงไร (เช่น คนตาเข อาจมองเห็นภาพซ้อนกัน)

ในแง่กฎหมายหลายๆ ประเทศกำหนดนิยามว่า “คนบกพร่องทางการเห็น” หมายถึง คนที่มีสายตาข้างใดที่แก้ไขด้วยแว่นตา หรือ อุปกรณ์อื่นๆ แล้ว มองเห็นได้น้อยกว่า 20/200 หรือผู้ที่มีลานสายตาแคบกว่า 20 องศา

ตัวเลข 20/200 คือ ตัวเลขที่ได้จากการวัดสายตาโดยใช้ Snellen Chart ซึ่งหมายถึง คนที่ต้องเข้าไปยืนใกล้ในระยะ 20 ฟุต จึงจะมองเห็นตัวพิมพ์มาตรฐานที่คนปกติเห็นได้ในระยะไกล 200 ฟุต

ส่วนคนที่มีลานสายตาแคบกว่า 20 องศา (คนปกติมีลานสายตาประมาณ 180 องศา) หมายถึง คนที่มองเห็นได้ในบริเวณแคบเพียงไม่เกิน 20 องศา เมื่อวัดด้วย Perimeter เป็นคนที่มองเห็นในบริเวณที่จำกัดเพียงมุมใดมุมหนึ่ง หรือมีจุดที่มองไม่เห็นอยู่ตรงส่วนใดส่วนหนึ่งของสายตา เช่น ถ้าจุดบอดอยู่ตรงกลางลานสายตา ก็จะมองไม่เห็นตรงกลางลานสายตา แต่อาจเห็นในทิศใดทิศหนึ่ง ซึ่งในบางคนนั้นมุมที่มองเห็นจะมองเห็นได้อย่างชัดเจน ถึงแม้จะเห็นเป็นมุมแคบ

ถ้าจะนำตัวเลขในการวัดสายตาแบบ Snellen Chart มากำหนดนิยามสำหรับคนที่บกพร่องทางการเห็นบางส่วน (partially blind) โดยทั่วไปใช้นิยามว่า คือคนที่มีระดับสายตาที่มองเห็นอยู่ระหว่าง 20/70 - 20/200 ในช่วงศึกษาหลังที่ได้รับการแก้ไขแล้ว

3. บกพร่องทางการเห็นในแง่อาชีพ คือ คนที่มีสายตาพิการจนกระทั่งเป็นอุปสรรคอย่างสำคัญยิ่งต่อการประกอบอาชีพอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือสายตาพิการจนกระทั่งไม่สามารถประกอบอาชีพที่ต้องใช้สายตาขนาดที่อาชีพนั้นๆ ต้องการได้ อาทิ พนักงานขับรถ ขับเรือจ้าง หรืออาชีพอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับการใช้สีต่างๆ อาจจะต้องไม่บอดสี หรือถ้าต้องประกอบอาชีพที่ต้องอ่านเขียนหนังสือของคนปกติ หรืออาชีพที่ต้องใช้สายตามาก เช่น อาชีพเจียรไนเพชรพลอย อาชีพ

ออกแบบ ก่อสร้าง และตกแต่ง ก็ต้องมีสายตาแบบคนปกติ โรงงานอุตสาหกรรมบางอย่างจะไม่รับผู้ที่มีสายตาต่ำกว่า 20/100 (ฟุต) หรือ 6/60 (เมตร) เข้าทำงาน ซึ่งอาจเรียกว่าบกพร่องทางการเห็นสำหรับอาชีพในโรงงานอุตสาหกรรมนั้น และสำหรับทหารไทย ถือว่าผู้ที่มีบกพร่องทางการเห็นสีและมองเห็นต่ำกว่า 20/80 (ฟุต) หรือ 6/24 (เมตร) เป็นทหารไม่ได้ เป็นต้น

การจัดการเรียนรู้สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น

การจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น ไม่แตกต่างไปจากนักเรียนปกติ เพียงแต่นำหลักสูตรมาปรับเพื่อให้มีความเหมาะสมกับสภาพความพิการของนักเรียนเท่านั้น โดยมีผู้กล่าวไว้หลายท่าน ดังนี้

ประภคติ พูลพัฒน์ (2549, หน้า 69) ได้กล่าวไว้ว่า การจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนต่างจากเด็กปกติในบางด้าน ซึ่งเด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็นไม่อาจปฏิบัติได้ แม้หลักสูตรจะเป็นหลักสูตรเดียวกันก็ตาม แต่วิธีการสอนและกิจกรรมการเรียนการสอนมีลักษณะเฉพาะ ดังนี้

1. ส่งเสริมและพัฒนาความสัมพันธ์อันดีระหว่างเด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็นกับเด็กปกติ

2. ส่งเสริมและพัฒนาความสามารถในการประเมินตนเอง

3. ส่งเสริมและพัฒนาความสามารถในการเรียนเป็นอย่างอิสระ ไม่ต้องพึ่งผู้อื่นมากนัก

4. ฝึกการเคลื่อนไหวและทำความคุ้นเคยกับสภาพแวดล้อม

5. ฝึกประสาทสัมผัสในการเรียนรู้ และทักษะการสื่อสาร

6. ฝึกทักษะให้มีความชำนาญในการอ่าน และการเขียนด้วยอักษรเบรลล์ ทุกวัน

ซึ่งโรงเรียนสอนคนตาบอดภาคเหนือในพระบรมราชินูปถัมภ์ จังหวัดเชียงใหม่ (2547, หน้า 2 - 4) ได้กล่าวถึงการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็นไว้ว่า การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความพิการทางการมองเห็น ไม่ควรแตกต่างไปจากการศึกษาของเด็กปกติเพียงแต่นำหลักสูตรมาปรับเพื่อให้มีความเหมาะสมกับสภาพความพิการของเด็กและเพิ่มเติมสื่อวัสดุ อุปกรณ์ที่จำเป็น นอกจากนี้แล้ว วารี ธีระจิตร (2541, หน้า 29) ได้กล่าวถึงนักการศึกษาโลเวนเฟลด์ (Lowenfeld) ซึ่งได้ให้หลักสำคัญในการจัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความพิการทางการมองเห็นไว้ว่าควรคำนึงถึงเอกัตบุคคล โดยพิจารณาให้เหมาะสมกับสภาพความต้องการและปัญหาของเด็กตาบอดสอนในเรื่องรูปธรรมในชีวิตประจำวันจากการได้ยิน การสัมผัส ไปเชื่อมโยงกับประสบการณ์ใหม่เพื่อช่วยให้เกิดการเรียนรู้ใหม่ ๆ เพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับสัมพันธ์ เคชะคุปต์ (2543, หน้า 18) ที่กล่าวไว้ว่า การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หมายถึง แนวทางการจัดการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียน มีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างกระฉับกระเฉงเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย

โดยสรุปแล้วการจัดการเรียนรู้สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นสามารถใช้หลักสูตรเดียวกับของคนปกติ เพียงแต่มีการปรับปรุงเนื้อหา วิธีการสอน ตลอดจนการใช้สื่อการเรียนการสอนให้แตกต่างไปจากเด็กปกติทั่วไป

หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็น

กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2544, หน้า 55) กล่าวว่า นักเรียนตาบอดที่เรียนในโครงการเรียนร่วม สามารถใช้หลักสูตรของเนื้อหาวิชาของคนปกติได้ เพียงแต่อาจต้องมีการปรับปรุงเนื้อหา วิธีการสอน ตลอดจนการใช้สื่อการเรียนการสอนให้แตกต่างไปจากคนปกติเท่านั้น เพื่อให้สามารถบรรลุจุดประสงค์ของการเรียนรู้ได้ จึงอาจต้องมีแผนการสอนหรือโครงการสอนเป็นรายบุคคลขึ้น เช่น เด็กตาบอดไม่สามารถวาดรูปหรือระบายสีได้ จึงจำเป็นต้องปรับปรุงหลักสูตรใหม่ โดยใช้การปั้นหรือถักสานแทน แต่ในวิชาภาษาไทยอาจไม่มีปัญหา เพราะเด็กสามารถใช้อักษรเบรลล์ จึงเกิดทักษะการฟัง พูด อ่าน เขียนได้ หรือในวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ หากมีสื่อการเรียนที่เหมาะสม นักเรียนก็สามารถเรียนรู้ได้ ส่วนในวิชาพลศึกษา อาจต้องมีการดัดแปลงอุปกรณ์ ลูกปิงปอง ลูกฟุตบอลให้มีเสียง หรือปรับปรุงเทคนิคการสอนให้เหมาะสมได้ วิชาภูมิศาสตร์มีแผนที่นูน นักเรียนที่บกพร่องทางการเห็นสามารถเรียนได้เกือบทุกวิชาสามัญ เพียงแต่บางวิชาอาจต้องใช้สื่อช่วย บางวิชาครูผู้สอนต้องใช้เทคนิคเฉพาะช่วยในการสอน ซึ่งได้สอดคล้องกับ แนวทางการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 สำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางการเห็น (โรงเรียนสอนคนตาบอดภาคเหนือฯ, 2552) ที่ได้กล่าวไว้ว่า หลักสูตรสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางการเห็น เป็นหลักสูตรเดียวกันกับคนปกติ แต่วิธีการสอนตลอดจนอุปกรณ์การสอนอาจแตกต่างไปจากเด็กปกติบ้าง ควรได้รับการเพิ่มเติม โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริการในทางคำแนะนำ และการให้คำปรึกษา เด็กเหล่านี้มีปัญหาในทางจิตวิทยาเช่นเดียวกับคนปกติ และเมื่ออยู่ในระยะวัยรุ่นปัญหาอาจยิ่งมีมากขึ้น เด็กต้องการการแนะนำปรึกษาในด้านการปรับตัว ทั้งกับเพื่อนที่มีความบกพร่องทางการเห็นด้วยกัน และเพื่อนที่ปกติต้องการการยอมรับจากเพื่อน จากครู เด็กบางคนสาวยตาเสื่อมลงทำให้ต้องอาศัยการรับรู้ทางการฟัง และการสัมผัสมากขึ้น ก่อให้เกิดปัญหาทางด้านจิตใจต้องการคำแนะนำปรึกษาจากครูแนะแนว

การศึกษาที่เกี่ยวข้อง

งานการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับสภาพและแนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนเรียนร่วมและงานการศึกษาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้มีผู้ศึกษาไว้ดังนี้

ธีระ จันทรัตน์ (2539) ได้ศึกษาเรื่อง สภาพปัจจุบันและปัญหาการบริหารโรงเรียนเรียนร่วมสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสายตา จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า โรงเรียนเรียนร่วม

ทุกโรงเรียนมีครูเสริมวิชาการประจำอยู่โรงเรียนละ 1 คน ซึ่งต้องรับผิดชอบนักเรียนที่บกพร่องทางสายตาเรียนร่วมมากเกินไป อีกทั้งสื่ออักษรเบรลล์และอุปกรณ์ก็มีไม่เพียงพอ ซึ่งนักเรียนต้องเข้าร่วมกิจกรรมทุกอย่างเหมือนเด็กปกติ ดังนั้นภาระหน้าที่ของครูเสริมวิชาการต้องดูแลทุกอย่างทั้งด้านการเรียนการสอนและการอยู่ร่วมกับเด็กปกติ

สำหรับ ทนชัย อินทนาชัย (2542) ได้ทำการวิจัยเรื่องการจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษแบบเรียนร่วมกับนักเรียนปกติในจังหวัดพิษณุโลก โดยทำการศึกษาจากกลุ่มประชากร ทั้งหมดที่เกี่ยวข้อง คือผู้บริหาร โรงเรียน 119 คน นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ 423 คน สุ่มตัวอย่าง 30 คน ผลการวิจัยพบว่า ด้านสภาพของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษที่เรียนร่วมกับนักเรียนปกติ ส่วนใหญ่เป็นเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย และศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา ด้านความต้องการทางการศึกษาของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ต้องการเรียนร่วม โดยให้มีการส่งเสริมด้านทุนการศึกษา การสอนซ่อมเสริม การมีส่วนร่วมทางด้านวิชาการ การกีฬา และส่งเสริมการเรียนรู้วิชาชีพ และด้านสภาพการจัดการเรียนการสอนแบบเรียนร่วมกับนักเรียนปกติ เรื่องอาคารและสิ่งแวดล้อม ส่วนใหญ่ยังไม่ได้มีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกแก่นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ สาเหตุเกิดจากความขาดแคลนงบประมาณ เรื่องบุคลากร ไม่มีบุคลากรด้านการจัดการศึกษาพิเศษและบุคลากรขาดทักษะในการสอนนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ เรื่องวิชาการ ขาดแคลนแหล่งความรู้และผู้ให้ความรู้แก่ครูผู้สอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เรื่องสื่อการเรียนการสอน ขาดสื่อการสอน เนื่องจากงบประมาณไม่เพียงพอ และครูผู้สอนขาดความรู้ความเข้าใจและทักษะการใช้สื่อการสอนนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ

และ สมศักดิ์ โสรถาวร (2543) ได้ศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและข้อเสนอแนะการจัดการเรียนร่วมของนักเรียนปกติกับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดขอนแก่น โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างจากผู้บริหารและครูผู้สอนนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนจัดการเรียนร่วม 71 โรงเรียน จำนวน 142 คน จากผลการวิจัย พบว่าการดำเนินการจัดการเรียนร่วมกันของนักเรียนปกติกับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย ในด้านการจัดอาคารสถานที่ การคัดแยกเด็กและด้านสื่อการเรียนการสอน ส่วนการใช้เทคนิควิธีสอนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก สภาพปัญหาการจัดการเรียนร่วมกันของนักเรียนปกติกับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ มีปัญหาในระดับมากคือ ด้านบุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ ปัญหาด้านการจัดการอยู่ในระดับน้อย ข้อเสนอแนะในการจัดการเรียนร่วมกัน ด้านการจัดการ ควรมีการวางแผนร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย มีผู้บริหาร โรงเรียน ครู นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน เพื่อกำหนดวิธีการปฏิบัติร่วมกันอย่างชัดเจนด้านบุคลากร บุคลากรทุกคนในโรงเรียนต้องได้รับการพัฒนาด้านการจัดการเรียนร่วมอย่าง

ต่อเนื่องไปพร้อมๆ กัน เพื่อคอยช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ด้านอาคารสถานที่ ควรปรับปรุงสภาพอาคารที่มีอยู่ให้เอื้อต่อการจัดการจัดการเรียนร่วม มีห้องน้ำอยู่ใกล้ห้องเรียน อาคารถ่ายเทสะดวก และห้องเรียนควรอยู่ชั้นล่างของอาคาร ด้านวัสดุอุปกรณ์ รัฐจะต้องจัดสรรงบประมาณเพื่อจัดซื้อสื่อและอุปกรณ์ที่จำเป็นให้โรงเรียน เช่น เครื่องช่วยฟัง คอมพิวเตอร์ฝึกพูด และแบบทดสอบวัดสติปัญญา

ในปีเดียวกัน เมธวรรณ วงศ์เทวราช (2543) ได้ทำการวิจัยเรื่องความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับการจัดการเรียนร่วมสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนปกติ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครพนม ศึกษาผู้บริหารและครูผู้สอน พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอน โรงเรียนประถมศึกษาที่มีความเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนร่วมสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนปกติ โดยรวมทั้ง 3 ด้านอยู่ในระดับมาก คือด้านการพัฒนาครู ด้านปัญหาอุปสรรคในการจัดการเรียนร่วม และรูปแบบการจัดและวิธีการจัดการเรียนร่วม ด้านความคิดเห็นในการจัดการเรียนร่วมกับนักเรียนปกติโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน พิจารณาครูผู้สอนเกี่ยวกับการจัดการเรียนร่วมจำแนกตามวุฒิการศึกษา อายุราชการ และขนาดโรงเรียนที่ปฏิบัติงาน พบว่าวุฒิการศึกษามีผลต่อความคิดเห็นของผู้สอนเกี่ยวกับการจัดการเรียนร่วม ด้านอุปสรรคในการจัดการเรียนร่วม และด้านแนวทางในการพัฒนาครู ด้านอายุราชการมีผลต่อความคิดเห็นของครูผู้สอนด้านปัญหาอุปสรรคในการจัดการเรียนร่วม และขนาดโรงเรียน ไม่มีผลทำให้ความคิดเห็นของครูผู้สอนแตกต่างกัน

นอกจากนี้ พูนศรี ยัมสาระ (2544) ได้ศึกษาเรื่องการเรียนร่วมระหว่างเด็กที่มีความบกพร่องทางสายตากับเด็กปกติในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าเด็กที่มีความบกพร่องทางสายตาท้อใจมากในการเรียนร่วมตามโครงการเรียนร่วมกับเด็กปกติ และต้องการครูสอนเสริมเวลาเลิกเรียน เด็กปกติมีความเต็มใจที่จะให้ความช่วยเหลือ สำหรับครูผู้สอนใช้วิธีการอธิบายซ้ำๆ บอกรายละเอียดเพิ่มเติม ใช้สื่อภาพพจนานุกรมให้เด็กคลำ มีการปรับวิธีการวัดผลให้เหมาะสมตามศักยภาพของเด็ก แต่มีปัญหาในด้านอาคารสถานที่ที่ไม่เหมาะสม และสื่อไม่เพียงพอ และเด็กบกพร่องทางสายตามีปัญหาในการติดต่อประสานงานกับบุคลากรในโรงเรียน

และ อภิสิทธิ์ เตะคำภู (2544) ศึกษาปัญหาการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิเศษในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ ใน 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการนิเทศการศึกษาและด้านการวัดประเมินผล กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้รับผิดชอบโครงการและศึกษานิเทศก์ พบว่าโดยรวมและรายด้าน ทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง และข้อที่มีปัญหาสูงสุดในแต่ละด้านคือ ด้านการนิเทศการศึกษา ปัญหาที่พบคือ โรงเรียนมักไม่เชิญนักวิชาการเฉพาะมาช่วยฟื้นฟูสมรรถภาพเด็กพิเศษ

ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน สำหรับด้านการบริหารจัดการเรียนร่วมคือ จำนวนงบประมาณที่ได้รับไม่เพียงพอ และการวัดประเมินผลโรงเรียนไม่ค่อยจัดให้มีการประชุมชี้แจงเกี่ยวกับวัดและประเมินผลเด็กพิเศษ ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ผู้บริหาร ครูผู้สอน และบุคลากรฝ่ายสนับสนุนมีเจตคติทางบวกต่อเด็กพิเศษและการจัดการเรียนร่วม แต่การดำเนินงานการศึกษาพิเศษยังมีปัญหาคือ บุคลากรหรือครูขาดความรู้ ทักษะในการสอนเด็กพิเศษ ครูส่วนใหญ่ไม่ได้จัดทำแผนการสอนเฉพาะสำหรับเด็กพิเศษแต่ละประเภท หรือไม่ได้มีการใช้สื่อและนวัตกรรมที่เหมาะสมกับเด็ก ปัญหาทั่วไปคือ โรงเรียนปกติที่จัดการเรียนร่วมยังไม่มี การปรับปรุงสภาพอาคารเรียนและสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสมกับสภาพของเด็กพิเศษที่เข้า เรียนร่วม

ในส่วนของ สะอาด สุวรรณทา (2545) ได้ศึกษาการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเชียงของ ผลการศึกษา พบว่า สภาพการจัดการศึกษาด้านความพร้อม ได้แก่ อาคารสถานที่ บุคลากรและอื่นๆ ยังขาดการจัดห้องน้ำ ห้องส้วม และสิ่งอำนวยความสะดวก รวมทั้งการจัดโต๊ะเก้าอี้ที่เหมาะสมกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ มีการติดต่อประสานงานกับแพทย์ ผู้เชี่ยวชาญ นักสังคมสงเคราะห์ เพื่อขอความช่วยเหลือน้อย บุคลากรที่จัดการเรียนร่วมไม่ได้รับการอบรมเพื่อพัฒนาก่อนจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ส่วนการจัดกิจกรรมนั้น ไม่ได้รับการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์อย่างเต็มที่ ด้านหลักสูตร และแผนการสอน ได้ดำเนินการวิเคราะห์หลักสูตรจัดทำแผนการสอนมีการปรับแผนการสอนให้สอดคล้องกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยเฉพาะมีการนำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) มาใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการเรียนการสอนมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ตามศักยภาพ โดยคณะครูใช้วิธีการสอนอย่างหลากหลาย โดยใช้การสอนจากง่ายไปหายาก จัดกิจกรรมส่งเสริมช่วยเหลือเด็ก เช่น การสอนซ่อมเสริม และการมอบหมายงาน มีวิธีการเก็บเด็กที่ดีทำให้กิจกรรมการเรียนการสอนบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งเอาไว้ ด้านสื่อการเรียนการสอน ผู้ปกครอง ชุมชน ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการดำเนินการน้อย แต่ได้จัดหางบประมาณมาสนับสนุน โดยคณะครูมีการผลิตสื่อ มีการจัดหาสื่อและใช้สื่อ ใช้เอกสารคู่มือครูเป็นสื่อในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ด้านการวัดผลประเมินผลและการนิเทศ มีการปรับเกณฑ์การวัดผลประเมิน สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ มีการนิเทศโดยผู้บริหารหรือผู้ที่ได้รับการแต่งตั้ง มีการนำผลการวัดผลประเมิน และผลของการนิเทศไปใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอน

นอกจากนี้ บุญทัน วัฒนาศักดิ์สุรกุล (2543) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพการจัดการเรียนร่วมในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม

ปีการศึกษา 2543 โดยศึกษาตามรูปแบบชิปปี้ (CIPP) โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างผู้บริหารและครูผู้สอน โรงเรียนในโครงการเรียนร่วมระดับประถมศึกษาสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม จำนวน 272 โรงเรียน เป็นผู้บริหารโรงเรียน 272 คน และครูผู้สอน 272 คน จากผลการวิจัย พบว่าการเปรียบเทียบสภาพการจัดการจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนประถมศึกษาผู้บริหารที่มีตำแหน่งต่างกัน มีสภาพโดยรวมต่างกัน โดยผู้อำนวยการแตกต่างจากอาจารย์ใหญ่ สำหรับผู้บริหารที่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งต่างกัน มีด้านสภาพแวดล้อม ด้านผลผลิตและสภาพโดยรวมแตกต่างกัน ส่วนครูผู้รับผิดชอบโครงการที่มีตำแหน่งต่างกัน มีสภาพการจัดการจัดการเรียนร่วมโดยรวมมีความแตกต่างกัน

ในปีเดียวกัน วิลาวัลย์ วงศ์คุณาโรจน์ (2545) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดการเรียนร่วมระหว่างเด็กพิเศษกับเด็กปกติของครูประจำชั้นและผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดตรัง พบว่า ระดับการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดการเรียนร่วมระหว่างเด็กพิเศษกับเด็กปกติของครูประจำชั้นและผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดตรัง ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง ครูประจำชั้นและผู้บริหารสถานศึกษาที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดการเรียนร่วมระหว่างเด็กพิเศษกับเด็กปกติทั้งภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ครูประจำชั้นและผู้บริหารสถานศึกษาที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านการประชาสัมพันธ์และการประสานงานแตกต่างกัน โดยโรงเรียนที่มีขนาดตั้งแต่ 12 ห้องเรียนขึ้นไป มีการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการเรียนร่วมระหว่างเด็กพิเศษกับเด็กปกติมากกว่าโรงเรียนที่มีขนาดต่ำกว่า 12 ห้องเรียน ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการเรียนร่วมระหว่างเด็กพิเศษกับเด็กปกติ ได้แก่ ควรจัดการประชาสัมพันธ์ให้ครู ผู้ปกครองเด็กพิเศษและเด็กปกติให้เข้าใจและยอมรับการจัดการเรียนร่วมให้มากขึ้นด้วยสื่อต่างๆ อย่างหลากหลาย ควรอบรมครูก่อนสอนเด็กพิเศษและเพิ่มพูนความรู้อย่างต่อเนื่อง ควรมีสื่อสำเร็จรูปและอบรมการใช้สื่อแก่ครูผู้สอน ครูประจำชั้นปฏิบัติหน้าที่ไม่เต็มที่เนื่องจากต้องสอนเด็กปกติด้วย ควรแยกการประเมินผลระหว่างเด็กพิเศษและเด็กปกติและชี้ความแตกต่างระหว่างบุคคลระหว่างเด็กพิเศษด้วยกัน

ส่วน อารีย์ เพลินชัชวณิช (2549) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหาร โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมดีเด่นของภาคเหนือตอนล่าง ปีการศึกษา 2548 ผลการวิจัยพบว่า สภาพความสำเร็จในการบริหาร โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมดีเด่น ด้านความพึงพอใจที่มีต่อสภาพการจัดการเรียนร่วมและความก้าวหน้าของเด็กที่มีความต้องการพิเศษอยู่ในระดับมาก ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหาร โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมดีเด่นในภาพรวม คือ ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยใช้โครงสร้างชี้

และขวัญใจ ธรรมขันโท (2549) ได้ศึกษาการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมของเด็กที่มีความต้องการพิเศษทางการศึกษาในโรงเรียนจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเห็นว่าในส่วนที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการเรียนรู้ กิจกรรมส่งเสริมและชุมชนสัมพันธ์ อยู่ในเกณฑ์ดี ส่วนครูที่เกี่ยวข้องมีความเห็นสอดคล้องกับผู้บริหารสถานศึกษาในด้านบริหารจัดการ การจัดการเรียนรู้และกิจกรรมส่งเสริม ส่วนชุมชนสัมพันธ์อยู่ปานกลาง ในการศึกษาเชิงลึกมี 21 โรงเรียนที่อยู่ในเกณฑ์ดี คือ โรงเรียนวัดช้างเคียน และโรงเรียนบ้านแจ่งกู๋เรือ ผลการสังเคราะห์รูปแบบการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม พบว่า โรงเรียนวัดช้างเคียน มีรูปแบบการบริหารทั้งระบบ โรงเรียนโดยเน้นการมีส่วนร่วมของบุคลากรในโรงเรียนทุกระดับ ส่วนการจัดการเรียนรู้ยึดหลักการเรียนรวมและความแตกต่างระหว่างบุคคล สำหรับกิจกรรมส่งเสริม มุ่งเน้นบรรยากาศที่เอื้ออาทร และมีเพื่อนอาสาสมัคร ส่วนชุมชนสัมพันธ์โรงเรียนมีเครือข่าย ความสัมพันธ์กับชุมชน มูลนิธิและองค์กรการกุศลทั้งในและต่างประเทศเข้ามาช่วยเหลือและสนับสนุน สำหรับโรงเรียนบ้านแจ่งกู๋เรือ มีการบริหารจัดการที่อาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมตลอดจนการกำหนดหน้าที่โดยคณะกรรมการและประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและมีการติดตามนิเทศภายในโรงเรียนจัดการเรียนรู้ มีกระบวนการสังเกต คัดแยก สัมภาษณ์ เชี่ยมบ้านและประเมินจากครูและผู้เชี่ยวชาญ และมีการจัดสอนตามบ้าน ส่วนกิจกรรมส่งเสริม มีการส่งเสริมพัฒนาตามศักยภาพของเด็กในโรงเรียน สำหรับในด้านชุมชนสัมพันธ์โรงเรียนเป็นตัวกลางในการประสานงานทางการแพทย์และทางการศึกษาในชั้นขยายผลการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมของเด็กที่มีความต้องการพิเศษทางการศึกษาในโรงเรียนจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูส่วนใหญ่ในโรงเรียน เครือข่ายเห็นด้วยอย่างมากกับรูปแบบเรียนร่วมของโรงเรียนวัดช้างเคียนและเห็นด้วยปานกลางกับรูปแบบการจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนบ้านแจ่งกู๋เรือ และเห็นด้วยอย่างมากต่อการนำรูปแบบ 2 โรงเรียนไปดำเนินการ ได้จริงตามสภาพโรงเรียนซึ่งมีประโยชน์ต่อโรงเรียนเรียนร่วมและทำให้สามารถประสบความสำเร็จในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนได้

ในปีต่อมา กัญญารัตน์ ว่องศิริกุล (2550) ได้วิจัยเรื่อง แนวทางส่งเสริมการจัดการเรียนร่วมของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนร่วมของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ศึกษาอุปสรรคในการส่งเสริมการเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ และศึกษาแนวทางในการเรียนร่วม ประชากรคือผู้บริหารในสถานศึกษาจำนวน 42 คน และครูผู้สอนในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 459 คน ได้กลุ่มตัวอย่าง 209 คน ผลการจัดสภาพการจัดเรียนร่วมพบว่ามีจัดการเรียนร่วมในชั้นปกติมากที่สุด ด้านสิ่งแวดล้อมกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าโรงเรียนมีการจัดสภาพแวดล้อมตอบสนองความต้องการของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ด้านบุคลากรในโรงเรียนมีการสร้าง

ความเข้าใจในเรื่องการจัดการเรียนร่วมแก่บุคลากรมากที่สุด ส่งเสริมสนับสนุนเขตพื้นที่โรงเรียนมีการกระตุ้นให้เกิดการสร้างเครือข่ายของครอบครัวนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเพื่อเกิดพลังความร่วมมือกันระหว่างโรงเรียนและผู้ปกครองมากที่สุด เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างโดยประสบการณ์ในการสอนไม่เคยสอนมีความแตกต่างกัน ในประเด็น บุคลากรควรมีความพร้อมในการสอนนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ และ ต้องมีการเตรียมความพร้อมให้ครูผู้สอนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเรียนร่วม สำหรับแนวทางส่งเสริมการจัดการเรียนร่วมพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าควรเชิญวิทยากรที่เชี่ยวชาญมาบรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับการเรียนร่วมเพิ่มเติมแก่บุคลากรมากที่สุด เมื่อเปรียบเทียบความเห็นของกลุ่มตัวอย่างโดยระยะเวลาปฏิบัติงาน 0-20 ปี และ 21 ปีขึ้นไป เกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมการจัดการเรียนร่วมของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษพบว่า ไม่มีความแตกต่างในแง่ทางสถิติ ข้อเสนอแนะภาครัฐควรขยายโอกาสการจัดการเรียนร่วมสู่สถานศึกษาอื่น ๆ

และ สมชาย ชนนชนะ (2550) ได้ศึกษาการบริหารจัดการโรงเรียน โดยใช้โครงสร้างชี้ทของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมในจังหวัดลำพูน เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะการบริหารจัดการโรงเรียนโดยใช้โครงสร้างชี้ทของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมในจังหวัดลำพูน ผลการศึกษาพบว่า 1) การบริหารจัดการ โรงเรียนในด้านนักเรียน มีการปฏิบัติในระดับมาก เนื่องจากโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมในจังหวัดลำพูนได้เตรียมความพร้อมด้านนักเรียน ทั้งนักเรียนปกติและนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษทางการศึกษาในอันที่จะอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างปกติสุขตั้งแต่เยาว์วัย ทำให้การพัฒนานักเรียนพิการใกล้เคียงกับนักเรียนปกติ 2) การบริหารจัดการโรงเรียนในด้านสิ่งแวดล้อม มีการปฏิบัติในระดับมาก เนื่องจากผู้บริหารมีวิสัยทัศน์กว้างไกลในอันที่ส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษทางการศึกษา 3) การบริหารจัดการโรงเรียนในด้านกิจกรรม มีการปฏิบัติในระดับมาก เนื่องจากโรงเรียนเห็นความสำคัญในการพัฒนานักเรียนจึงได้ดำเนินการสำรวจ คัดกรองและประเมินความสามารถขั้นพื้นฐาน มีการจัดการทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล แผนการสอนเฉพาะบุคคล และมีการจัดกิจกรรมตามแผนที่วางไว้ 4) การบริหารจัดการโรงเรียนในด้านเครื่องมือ มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง เนื่องจากงบประมาณไม่เพียงพอทำให้นักเรียนไม่ได้รับสื่อ สิ่งอำนวยความสะดวก บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาตามความต้องการทุกคน

นอกจากนี้ สมยศ สุขพัฒน์ธี (2550) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาการบริหารจัดการโรงเรียนเรียนร่วม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ผู้บริหารจำนวน 12 คน และครูผู้สอน จำนวน 12 คน รวม 24 คน ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารดำเนินการส่งเสริม พัฒนาครูผู้สอนในการจัดเก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล การรายงานข้อมูลอย่างเป็นระบบ

ดำเนินการจัดหาเครื่องมือคัดแยก สื่อและอุปกรณ์สำหรับเตรียมความพร้อม วางแผนการใช้
งบประมาณ รวมถึงการจัดบริการที่จำเป็นให้ผู้เรียน ได้แก่ บริการแนะแนว ศิลปะบำบัด ดนตรี
บำบัด การแก้ไขการพูด

ในส่วนของ วิชัย นาคพานิช (2553) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารจัดการ
เรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT Framework) ด้านเครื่องมือ (T-Tools) ของโรงเรียนแกนนำ
จัดการเรียนร่วม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ และเปรียบเทียบปัญหาการบริหารจัดการ
เรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT Framework) ด้านเครื่องมือ (T-Tools) ของโรงเรียนแกน
นำจัดการเรียนร่วม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริหาร โรงเรียน
77 คน และครูผู้สอนเด็กพิเศษ จำนวน 202 คน จำแนกตามขนาดของโรงเรียน พบว่า สภาพการ
บริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT Framework) ด้านเครื่องมือ (T-Tools) ของ
โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์โดยรวม อยู่ในระดับมาก
และปัญหาการบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT Framework) ด้านเครื่องมือ (T-
Tools) โดยรวม อยู่ในระดับมาก ส่วนผลการเปรียบเทียบปัญหาการบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้
โครงสร้างซีท (SEAT Framework) ด้านเครื่องมือ (T-Tools) ของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม
จำแนกตามขนาดของสถานศึกษาโดยรวม พบว่า มีความแตกต่างกันมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ
0.05

งานการศึกษาต่างประเทศ

อีเวนส์ (Evans. 1981:125) ได้ทำการศึกษาทัศนคติของผู้ปกครองที่มีต่อโครงการ
เรียนร่วมระหว่าง เด็กพิเศษ กับนักเรียนปกติ ในมลรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา พบว่า ผู้ปกครอง
เด็กมีความคิดเห็นว่า โครงการเรียนร่วมเป็นโครงการที่อำนวยความสะดวกทางการศึกษาให้แก่เด็ก
ผู้ปกครองส่วนใหญ่ มีทัศนคติในทางบวกต่อเด็กพิเศษ ตัวแปรที่สำคัญที่ ทำให้ทัศนคติของ
ผู้ปกครองของเด็กแตกต่างกัน ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง อายุของเด็กพิเศษ และ
ความรู้ของผู้ปกครองเกี่ยวกับเด็กพิเศษ

แบลนด์ชาร์ด (Blanchard. 1991: 147) ได้ทดลองจัดกิจกรรมเชิงปฐมนิเทศ สำหรับ
นักเรียนปกติ ระดับประถมศึกษา เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ ต่อนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ
ก่อนดำเนินการ โครงการเรียนร่วม ระหว่างนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษกับนักเรียนปกติ พบว่า
นักเรียนปกติมีทัศนคติในทางบวกต่อนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ข้อเสนอแนะว่า โรงเรียนควร
จัดให้มีกิจกรรมต่าง ๆ ขึ้น เพื่อสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างนักเรียนปกติกับนักเรียนที่มีความ
ต้องการพิเศษ ก่อนที่จะจัดให้มีการเรียนร่วมระหว่างนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษกับนักเรียน
ปกติ

อีโคอิส (Echois. 1992: 283) ศึกษาเกี่ยวกับความคิดเห็นของครูประถมศึกษา ที่มีผลต่อการเรียนร่วมของเด็กปัญญาอ่อนในการศึกษาปกติ จากโรงเรียนบางโรงเรียนในรัฐเท็กซัส พบว่าครูที่มีอายุน้อยกว่า มีความคิดเห็นในทางบวกต่อการเรียนร่วมมากกว่าครูที่มีอายุมากกว่า ครูที่มีวุฒิต่างกันมีความคิดเห็นต่อการเรียนร่วมไม่ต่างกัน ครูที่มีประสบการณ์สอนน้อยกว่ามีความคิดเห็นในทางบวกต่อการเรียนร่วมมากกว่าครูที่มีประสบการณ์ในการสอนมากกว่า ครูที่มีประสบการณ์ในการสอนเด็กปัญญาอ่อนมาก่อนมีความคิดเห็นต่อการเรียนร่วมไม่แตกต่างจากครูที่มีประสบการณ์และครูประถมศึกษาไม่มีความคิดเห็นในทางบวกต่อการเรียนร่วม

ลัทธแฮม (Latham. 1997: 245) ได้ศึกษาเจตคติและความเชื่อเกี่ยวกับการเรียนร่วมของครูและผู้บริหารสถานศึกษาในด้านการให้บริการ พบว่า ครูปกติ ผู้บริหารและครูการศึกษาพิเศษมีเจตคติต่อการจัดการเรียนร่วมและความเชื่อตรงกันว่า นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษมีสิทธิได้รับการบริการทางการศึกษา ครูปกติและครูการศึกษาพิเศษ มีความเชื่อว่า การจัดการเรียนร่วมจะสำเร็จได้ ต้องได้รับความร่วมมือทั้งวิธีการจัดการเรียนการสอน ข้อมูล ข่าวสารและประชาสัมพันธ์จากการศึกษาเอกสารทางวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ในประเทศและต่างประเทศ แล้วสรุปว่า การดำเนินการจัดการเรียนร่วมมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ในด้านรูปแบบการจัดการเรียนร่วมกับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ นักเรียนสามารถเรียนร่วมกันได้ดี จะมีปัญหาบ้างในเรื่องของการจัดสภาพอาคาร สถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ กิจกรรมการเรียนการสอนมีการจัดกิจกรรมการสอนเสริม กิจกรรมการเรียนร่วมกันได้ดี แต่ยังขาดสื่อการเรียน วัสดุอุปกรณ์ ครูพิเศษ รวมถึงการสนับสนุนงบประมาณเป็นค่าวัสดุและวิทยากร โครงการฝึกอบรมสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ เครื่องมือที่ใช้ในการบริหาร ยังดำเนินการได้ไม่มากนัก ทั้งด้านการวางแผน การกำหนดนโยบายเรื่องการจัดการเรียนร่วม ขาดการกำกับ ติดตาม และการพัฒนาครูให้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนร่วมได้อย่างมั่นใจ ดังนั้นการเรียนร่วมที่มีประสิทธิภาพนั้นได้มีข้อเสนอแนะว่า ต้องอาศัยความร่วมมือของทุกฝ่าย ทั้งผู้บริหาร ครู นักเรียน และผู้ปกครอง ในการวางแผน กำหนดนโยบายในการจัดการเรียนร่วม การกำกับ ติดตาม นิเทศ ของผู้บริหาร รวมถึงควรมีการพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง และให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ สื่อการเรียน วัสดุ อุปกรณ์ ที่มีความจำเป็นต่อนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษอย่างเพียงพอ

จากการศึกษาเอกสารทางวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเทศและต่างประเทศแล้วสรุปว่า การดำเนินการจัดการเรียนร่วมมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ในด้านรูปแบบการจัดการเรียนร่วมกับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ นักเรียนสามารถเรียนร่วมกันได้ดี จะมีปัญหาบ้างในเรื่องของการจัดสภาพอาคาร สถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมและสอดคล้องกับ

ความต้องการของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ กิจกรรมการเรียนการสอนมีการจัดกิจกรรมการสอนเสริม กิจกรรมการเรียนร่วมกันได้ดี แต่ยังขาดสื่อการเรียน วัสดุอุปกรณ์ ครูพิเศษ รวมถึงการสนับสนุนงบประมาณเป็นค่าวัสดุและวิทยากร โครงการฝึกอาชีพสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ เครื่องมือที่ใช้ในการบริหาร ยังดำเนินการได้ไม่มากนัก ทั้งด้านการวางแผน การกำหนดนโยบายเรื่องการจัดการเรียนร่วม ขาดการกำกับ ติดตาม และการพัฒนาครูให้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนร่วมได้อย่างมั่นใจ ดังนั้นการเรียนร่วมที่มีประสิทธิภาพนั้น ได้มีข้อเสนอแนะว่า ต้องอาศัยความร่วมมือของทุกฝ่าย ทั้งผู้บริหาร ครู นักเรียน และผู้ปกครอง รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการวางแผน กำหนดนโยบายในการจัดการเรียนร่วม การกำกับ ติดตาม นิเทศ ของผู้บริหาร รวมถึงควรมีการพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง และให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ สื่อการเรียน วัสดุอุปกรณ์ ที่มีความจำเป็นต่อนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษอย่างเพียงพอ